БУТУН ДУНЁ ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ВА МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 186 (19.857). ● 1987 йил 13 август, пайшанба ● Баҳоси 3 тийин.

Юбилейга муносиб совғалар

●

Умумиттифоқ фондига

●

Сибирдан хушхабар

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советида

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советн «Мамлакат агросаноат комплекси тараққиётини илмий жиҳатдан таъминлашни такомиллаштириш тўғрисида» қарор қабул қилдилар.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети агросаноат комплексини социал-иқтисодий жиҳатдан ривожлантиришни жадаллаштириш борасидаги кечиктириб бўлмайдиган вазифаларни муваффақиятли бажариш мақсадида СССР Давлат агросаноат комитети, СССР Фан ва техника давлат комитети, СССР Ўрмон хўжалиги давлат комитети, СССР Мелиорация ва сув хўжалиги министрлиги, СССР Балиқ хўжалиги министрлиги, СССР Дон маҳсулотлари министрлиги, СССР Фанлар академияси, В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалик фанлари академияси зиммасига, мамлакат агросаноат комплексининг бошқа министрликлари ва идоралари, иттифоқдош республикалар Компартиялари Марказий Комитетлари, ўлка ва область партия комитетлари, иттифоқдош ва автоном республикалар Министрлар Советлари, маҳаллий партия, совет ва хўжалик органлари зиммасига КПСС Марказий Комитети 1985 йил апрель Пленумининг, партия XXVII съезди, КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь ва июнь Пленумларининг талабларига мувофиқ равишда агросаноат ишлаб чиқаришини илмий жиҳатдан таъминлашни тубдан қайта қуриш вазифаларини юкладилар.

Илм-фан билан ишлаб чиқаришни мустаҳкам интеграциялаш асосида агросаноат комплекси ишлаб чиқариш-техника ва илмий потенциалининг юксак унумли бўлишига ва иқтисодий самарадорлиги ўсишига эришиш вазифаси қўйилди. Фундаментал ва амалий тадқиқотларни, илмий ютуқларни колхозлар, совхозлар, озиқ-овқат корхоналари ва бошқа корхоналар практикасига жорий этишнинг кўлами ва изчиллигини ҳар томонлама ривожлантира бориб, жуда қисқа фурсат ичида мамлакат аҳолисини ҳамма хил озиқ-овқат билан, саноатни эса қишлоқ хўжалик хом ашёси билан тўла таъминлашга ўтилсин.

Илмий-тадқиқот муассасалари, олий ўқув юртлари, лойиҳа, конструкторлик, технология ташкилотлари ва бошқа илмий ташкилотларнинг куч-ғайратлари агросаноат комплексида фан-техника тараққиётини жадаллаштиришнинг қуйидаги асосий вазифаларини ҳал этишга йўналтирилади:

Деҳқончилик ва ўсимликшунослик соҳасида — тупроқ унумдорлигининг кенг кўламда тикланишини, тупроқни эрозиядан ҳимоя қилишни, атроф-муҳитни муҳофаза этишни, табиатдан оқилона фойдаланиш ва ихота дарахтзорлари бўлишини, деҳқончиликнинг, айниқса, дон хўжалиги ва озуқа етиштиришнинг маҳсулдорлиги ва барқарорлиги оширишни таъминловчи комплекс чора-тадбирлар ишлаб чиқилади. Мамлакат конкрет зоналари бўйича дон, сабзавот, қанд лавлаги, мойли экинлар уруғи, пахта, зиғир, сероқсил ем ва бошқа деҳқончилик маҳсулотларини етиштиришнинг интенсив технологиялари такомиллаштирилади. Ташқи муҳитнинг ноқулай омилларига бардош берадиган, сермаҳсул ва сифатли қишлоқ хўжалик ўсимликларининг принципиал янги навлари ва дурагайлари яратилади. Селекция марказлари 1995 йилгача Сибирь ва Шимолий Қозоғистон районлари учун ўсиш даври 80—85 кунга ва потенциал ҳосилдорлиги 50—60 центнерга борадиган эртапишар баҳори буғдой навларини; ўсиш даври 85 кунга ва доннинг ҳосилдорлиги 70—80 центнерга борадиган эртапишар маккажўхори дурагайларини; ҳосилдорлиги 90—100 центнерга борадиган қишга бардош берувчи кузги буғдой навларини; ҳосилдорлиги 50—60 центнерга борадиган ва дони тўкилиб кетмайдиган нўхат навларини; ҳосилдорлиги 40—45 центнерга борадиган иммун ва эртапишар кунгабоқар дурагайларини; ҳосилдорлиги 450—500 центнерга борадиган картошка навларини; беда, йўнғичқа ва бошқа экинларнинг серҳосил навлари яратилишини таъминласин. Нав синаш системаси яхшиланади, вируссиз негизда уруғчилик ташкил этилади;

Химиялаштириш ва ўсимликларни муҳофаза қилиш соҳасида — қишлоқ хўжалик экинларининг ўсиш ва ривожланиш фазалари, ўсиш шароитларига қараб минерал моддалар билан озиқланиши борасидаги назарий тадқиқотлар чуқурлаштирилади. Ўғит, химиявий мелиорантлар ва ўсиш регуляторларидан янада самарали фойдаланиш усуллари ишлаб чиқилади. Ўсимликларни зараркунандалар ва касалликлардан муҳофаза қилишнинг интеграцияланган системаси такомиллаштирилади, биологик методларни ўрганиш ва практикага жорий этиш анча кенгайтирилади. Ўсимликларни муҳофаза қилувчи юксак самарали ва экология жиҳатидан хавфсиз воситалар, интенсив технологияларнинг талабларига мос келадиган ретардантлар, янги шакли ва турдаги ўғитларни ишлаб чиқиш ва уларни ишлаб чиқаришни жадаллаштириш борасидаги тадқиқотлар ривожлантирилади;

Ерларни мелиорация қилиш соҳасида — ерларни комплекс мелиорация қилишнинг самарали йўналишлари ишлаб чиқилади, капитал маблағлар ва сув ресурсларидан фойдаланиш мақбул ҳолга келтирилади, серунум мелиоратив системалар, томчилатиб, синхрон-импульсли усул билан ва бошқа усуллар билан суғоришни, кенг қамровли ёмғирлатиш машиналари ва қурилмаларини, микропроцессор ва ҳисоблаш техникаси асосида сув хўжалиги иншоотларини бошқаришни автоматлаштириш воситалари яратилади. Сув хўжалиги, мелиорация, лойиҳа, технология ва эксплуатация хизматларининг, колхоз ва совхозларнинг интеграция шакллари ва ўзаро иқтисодий муносабатлари такомиллаштирилади;

Чорвачилик, озуқа етиштириш ва ветеринария соҳасида — чорвачиликни интенсивлаш борасидаги тадқиқотлар кенгайтирилади, қорамолнинг сут ва гўштга ихтисослашган сермаҳсул зотлари, чўчқачилик ва паррандачиликда шундай дурагайлар ва кросслар яратилади, қўйчиликда зотчилик ишлари яхшиланади. 1995 йилгача мамлакат бўйича ҳар бир сигирнинг йиллик ўртача сут маҳсулдорлиги 5000 килограммгача интенсив чорвачилик регионларида эса 6000—7000 килограммгача етказилади; қорамол етиштириш бутун даврида тирик вазннинг ўртача суткалик эт қўйиши 1000—1200 граммгача ва чўчқа етиштиришда 650—700 граммгача етказилади. Гўшт, сут ва бошқа маҳсулотлар етиштиришда ем-хашакдан оқилона фойдаланишни, меҳнат ва маблағ сарфини камайтиришни таъминловчи самарали технологиялар яратилади. Чорвани боқишда маҳсулдорлик имкониятларини тўла амалга оширишни ва донни тежамли сарфлашни кўзловчи системалар ишлаб чиқилади. Чорвани касалликлардан муҳофаза этишнинг пухта системаси яратилади. Ўсимлик, ҳайвон оқсили ва микробиологик оқсил етиштиришни кўпайтириш проблемалари ҳал этилади, дағал, ширали ва омухта ем тайёрлаш технологияси такомиллаштирилади;

Озуқа ва балиқ маҳсулотларини етиштириш, сақлаш ва қайта ишлаш соҳасида — озиқ-овқат хом ашёсини қайта ишлашни чуқурлаштириш, озуқа оқсили, глюкоза-фруктоза сироплари, модификация этилган крахмал, пектин, буёқ олиш, янги хил маҳсулотлар ва нон-булка маҳсулотларини, биотехнология, мембрана, экструдер техникаси ва бошқа хил такомиллашган техника асосида уларни чиқитсиз олиш технологияларини ишлаб чиқиш соҳасидаги тадқиқотлар кучайтирилади. Жаҳон океани ва ички ҳавзаларнинг ресурсларидан озиқ-овқат мақсадларида самарали фойдаланиш таъминланади, балиқ ва бошқа хил денгиз маҳсулотларни кўпайтириш, уларни қайта ишлашни чуқурлаштириш технологиялари ва техника воситалари ишлаб чиқилади, денгизларда сув кўкатчилиги ривожлантирилади. Озиқ-овқат хом ашёсини, замонавий идишлар ва ўров материалларини қайта ишлаш, сақлаш ва ташишнинг технологик жараёнлари учун потокли ва роторли линиялар, роботлаштирилган комплекслар, юк ортиш-тушириш механизмлари яратилади ва жорий этилади. Муҳити мослаб туриладиган юксак даражада механизациялашган омборлар ишлаб чиқилади. Колхозлар, совхозлар, қайта ишлаш ва сотиш корхоналарини, сақлаш ва транспорт хизматларини ўз ичига олган интеграция этилган ишлаб чиқаришлар ташкил этилади;

Механизациялаш ва электрлаштириш соҳасида — меҳнат унумдорлигини кескин даражада оширадиган, ноанъанавий энергия манбаларидан фойдаланишни таъминлайдиган юксак самарали пухта техника, энергетика воситаларини ишлаб чиқиш тубдан яхшиланади, қишлоқ хўжалиги, сув, ўрмон хўжалиги ва озиқ-овқат саноатини комплекс равишда механизациялашни амалга оширишга имкон берадиган машиналар системаси, энергия ва ресурсларни тежайдиган самарали технологиялар, шунингдек, ишлаб чиқариш жараёнларини автоматлаштириш воситалари қисқа муддат ичида яратилади. Тупроқни муҳофаза этувчи машиналар ва намликни тежовчи технологияларни ишлаб чиқиш жадаллаштирилади;

Социал-иқтисодий тадқиқотлар соҳасида — ишлаб чиқарувчи кучларни комплекс ривожлантириш асосланади, хўжалик юритишнинг оқилона системаси, ерга иқтисодий жиҳатдан баҳо беришни, унинг ишлаб чиқариш фондлари ва меҳнат ресурслари билан таъминланганлигини ҳисобга олган ҳолда интеграциялаш, ихтисослаш, концентрациялаш асосида табиий ва ишлаб чиқариш имкониятларидан фойдаланишнинг самарали чоралари ишлаб чиқилади. Қишлоқ хўжалиги ва қайта ишлаш саноатини ривожлантириш, уларнинг структураси ва мақбул жойлаштириш истиқболлари белгиланади, қишлоқнинг социал-иқтисодий проблемаларига доир тадқиқотлар чуқурлаштирилади, унинг одам ва ишлаб чиқариш эҳтиёжларини таъминловчи энг мақбул инфраструктураси ишлаб чиқилади, муқим меҳнат коллективлари вужудга келтирилади. Ишлаб чиқариш муносабатлари такомиллаштирилади, меҳнат коллективларида демократик асослар ва ўз-ўзини бошқариш принциплари, ҳар хил кооперация формалари, коллектив ва оилавий пудрат, жамоат ишлаб чиқариши ва шахсий ёрдамчи хўжаликлар тўғри ва иқтисодий жиҳатдан асосланган ҳолда ривожлантирилади. Хўжалик ҳисобидаги муносабатларни ривожлантиришга, планлаштиришнинг норматив методларини меҳнат унумдорлигини ўстиришга рағбатлантирувчи меҳнатга ҳақ тўлашнинг илғор формаларини, хўжаликлар ва корхоналар ўзини-ўзи қоплаши ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлашига имкон берувчи тадбирлар системасини ишлаб чиқиш ва практикага жорий этишга алоҳида эътибор берган ҳолда хўжалик юритишнинг иқтисодий механизми такомиллаштирилади ва илмий изланишлар кучайтирилади;

Фундаментал тадқиқотлар соҳасида — биотехнология, ген ва ҳужайра инженерияси самарали методларини ишлаб чиқиш ва ўзлаштиришга, уларнинг асосида қишлоқ хўжалик экинлари, чорва зотларининг янги сермаҳсул навлари ва дурагайларини, сифатлари программалаштириб қўйилган микроорганизм штаммлари, озиқ-овқат ва озуқа маҳсулотлари, аминокислоталар, ферментлар, ўсиш регуляторлари, гормонлар, биопрепаратлар, ўсимликларни муҳофаза қилувчи биологик воситалар тайёрлашнинг чиқитсиз технологиялари ва технологик жараёнларини, шунингдек, агросаноат ишлаб чиқаришини электронлаштириш сестемаларини, самарали иқтисодий математик моделлаш методларини ишлаб чиқиш ва ўзлаштириш каби **устун йўналишларга алоҳида эътибор берилади.**

В. И. Ленин номидаги Бутуниттифоқ Қишлоқ хўжалик фанлари академияси мамлакат агросаноат комплексини ривожлантиришни комплекс илмий жиҳатдан таъминловчи олий илмий марказ қилиб белгиланди. Илмий-тадқиқотларга раҳбарликни кучайтириш, уларни планлаштириш ва мувофиқлаштириш, илмий куч ва воситаларни агросаноат ишлаб чиқаришининг асосий йўналишларига жамлаш учун ВАСХНИЛ, СССР Давлат агросаноат комитети, агросаноат комплексининг бошқа министрликлари ва идоралари етакчи илмий тадқиқот муассасалари базасида тармоқ илмий комплекслари тузиш зарур, деб топилди.

ВАСХНИЛ Бутунроссия, Сибирь, Жанубий, Ўрта Осиё, Шарқий, Закавказье, Ғарбий, РСФСР Ноқоратупроқ зона регионал бўлимларининг диққат-эътибори табиий-иқтисодий районлар агросаноат ишлаб чиқаришини ривожлантириш борасидаги тадқиқотларни мувофиқлаштиришга қаратилади. Узоқ Шарқ районларини илмий жиҳатдан таъмилашни яхшилаш мақсадида Хабаровск шаҳрида ВАСХНИЛ Узоқ Шарқ бўлими ташкил этилади.

Илм-фанни ишлаб чиқариш билан қалин интеграциялаш, илмий ютуқларни практикага янада кенг жорий этиш учун иттифоқдош ва автоном республикаларда, ўлка ва областларда агросаноат комитетлари ҳузурида илмий таъминот марказларини тузиш ва қайси идорага бўйсунишидан қатъий назар илмий тадқиқот муассасалари, олий мактаблар, лойиҳа, конструкторлик, технология ташкилотлари ҳамда бошқа фан ташкилотлари, илмий-техника ахбороти хизматларини уларнинг составига киритиш мақбул, деб топилди. Табиий-иқтисодий шароитлари турлича бўлган айрим автоном республикалар, ўлкалар ва областларда илмий таъминот зонал марказларини ташкил этиш имконияти кўзда тутилган. Илмий таъминот марказининг структураси тузилаётганида бош илмий-тадқиқот муассасаси (илмий-тадқиқот институти, олий қишлоқ хўжалик ўқув юрти, тажриба станцияси) белгилаб қўйилади. Одатда бош илмий-тадқиқот муассасасининг раҳбари бўлган иттифоқдош, автоном республика Давлат агросаноат комитети, ўлка, область агросаноат комитети раисининг ўринбосари илмий таъминот марказига бошчилик қилиши белгилаб қўйилди. ВАСХНИЛ регионал бўлимлари жойлашган РСФСР, Украина ССР, Белоруссия ССР, Ўзбекистон ССР, Қозоғистон ССР, Грузия ССРда илмий таъминот марказларининг вазифалари шу бўлимларга юклатилган.

Иттифоқдош ва автоном республикалар Давлат агросаноат комитетлари, ўлка ва область агросаноат комитетлари, ВАСХНИЛ регионал бўлимлари, илмий таъминот марказлари агросаноат ишлаб чиқаришини ривожлантириш борасида комплекс тармоқ фан-техника программаларини тузади ва илмий ишлаб чиқариш бирлашмаларини, ишлаб чиқариш ва илмий ишлаб чиқариш системаларини, тажриба ишлаб чиқариш ва ўқув тажриба хўжаликларини ташкил этади, колхозлар, совхозлар, қайта ишлаш ва хизмат кўрсатиш корхоналари ва ташкилотлари илмий таъминотини амалга ошириш учун базавий хўжаликлар, бошқа корхоналарни ажратиб беради. Қарорда белгилаб берилган асосий вазифаларни ҳал этиш устида юқорида айтиб ўтилган хўжалик ташкилотлари ва илмий ташкилотлар ишлаши лозим.

(Давоми иккинчи бетда).

ЛИНИЯДА—ЭЛЕКТРОВОЗЛАР

Ўрта Осиё темир йўл Тошкент бўлинмаси магистралларини электрлаштириш қизғин паллага кирди. Кўп участкаларда бу иш ниҳоясига етказилди. Иш поездлар ҳаракати тўхтатилмаган ҳолда давом этмоқда.

Шу туфайли одатдаги тепловозлар ўрнига кучли электровозларни линияларга чиқариш мумкин бўлди. Эндиликда электровозлар ишлаётган Чингелди—Ховос оралиғидаги 300 километр темир йўлда ҳаракат анча тезлашди, маблағ сарфи камайди, энг муҳими, меҳнат унумдорлиги ва ишлаб чиқариш маданияти анча оширилди.

Қурувчи ва монтажчилар беш йиллик охиригача яна 200 километр йўлни электрлаштириш учун мусобақани авж олдирмоқдалар.

Суратларда: илғор монтажчи, ВЛКСМ аъзоси Виктор Небилицин (юқорида), темир йўл участкаларидан бирида электрлаштириш ишлари қизғин.

В. Миленький ва Р. Нуриддинов фотолари (ЎзТАГ).

◆ МУСОБАҚА КУНДАЛИГИ

Тежамкор бригада

«Наманганводстрой» трестининг 5-механизациялашган кўчма колоннаси коллективи Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги шарафига меҳнат беллашувида хом ашё ва материаллардан омилкорлик билан фойдаланяпти.

Ҳозиргача А. Исмоилжонов етакчилик қилаётган бригада энг тежамкор коллектив эканлигини кўрсатди. Қурувчилар ўтган давр ичида 1,1 кубометр ёғоч-тахта, 12,5 кубометр бетон қоришмаси, 675 литр ёнилғи-мойлаш материалларн тежаб қолдилар.

Т. СУЛАЙМОНОВ.

Пландан ташқари

Андижон мебель фабрикаси комсомол-ёшлар бригадалари ўртасида ўтказилаётган социалистик мусобақада Муқимжон Жабборов бошлиқ коллектив пардозловчилари ибрат бўлмоқдалар. Бригада смена топшириқларини сурункасига 115—120 процентга етказиб бажаряпти.

Пардозловчилар Октябрь байрамига қадар пландан ташқари 30 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришмоқчи.

Ш. КЕЛДИЕВ.

Ветеран ибрати

Фарғона фуран бирикмалари химия заводида Виктор Дёгтевни ҳамма ҳурмат билан тилга олади. Катализатор цехининг бригада бошлиғи мураббийлик ҳаракатида актив қатнашиб, бой тажрибасини ёшларга ўргатиб келмоқда.

Шуниси диққатга сазоворки, Виктор Владимирович ҳамон чаққонлиги, ишчанлиги билан ёшларга ибрат бўлмоқда. Октябрь 70 йиллигига бағишлаб ўтказилаётган мусобақада у етакчилик қилаётган бригада илғорлар сафидан ўрин олди.

В. ГОРЛЬВЕРК.
слесарь.

САБЗАВОТКОРЛАР МУВАФФАҚИЯТИ

● ЎЗБЕКИСТОН — РСФСР

БУХОРО. («Совет Ўзбекистони» мухбиридан). Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 70 йиллигини муносиб кутиб олишга аҳд қилган область сабзавоткорлари Умумиттифоқ фондига маҳсулот етказиб бериш бўйича йиллик шартнома мажбуриятларини бажаришди.

Мамлакат саноат марказлари аҳолисига пландаги 5500 тонна ўрнига 5600 тоннадан зиёд турли хил сабзавот жўнатилди. Айни маҳалда Москва, Ленинград, Иркутск, Томск, Новосибирск ва бошқа шаҳарларга узум, полиз маҳсулотлари жўнатишга ҳам киришилди.

Н. НАИМОВ.

ФОЙДАЛИ УСУЛ

Комсомол райони хўжаликларида заҳарли дорилар сепмай туриб шира, ўргимчаккана ва кўсак қурти тарқалишининг олди олинди. Атроф-муҳит учун зарарсиз, лекин қишлоқ хўжалик зараркунандалари учун кушанда бўлган биологик материаллар ҳосилни ишончли равишда қўриқламоқда.

Ҳозир район биофабрикаси ва хўжаликларнинг биология лабораториялари тўла қувват билан ишлаб турибди. Бу лабораториялардан экинларнинг амалий синовдан ўтган ҳимоячилари —трихограмма ва габробракон пахтазорларга жўнатилмоқда. 20 минг гектардан ортиқ майдонда зараркунандаларнинг кушандалари тарқатилди. Бу майдонлар орасида энтомологик кузатиш хизмати аниқлаган хатарли участкалар ҳам бор.

Районда беш йилдан буён химиявий метод ўрнига хавфсизроқ ва фойдалироқ биологик методдан фойдаланилмоқда. Шу туфайли бир миллион сўм тежаб қолинди. (ЎзТАГ).

«Ўзбекистон» Нижне-Вартовскда

Сибирдан хушхабар келди: Ўзбекистон вакиллари — нефть қудуқлари унумини ошириш ва уларни капитал ремонт қилиш Андижон бошқармасининг меҳнаткашлари кончиларнинг буюртмаларини муваффақиятли уддаладилар. Ўзбекистонлик ишчилар ва инженерлар «Нижне-Вартовскнефтегаз» бирлашмаси қазиётган конларда ишлаб, йил бошидан бери 222 та қудуқни ремонтдан чиқардилар, натижада пландан ташқари 3 минг тоннага яқин ёқилғи олиш мумкин бўлди. Бунда М. Орипов бригадаси «Главтюменнефтегаз» мусобақасининг ғолиби, деб топилиб енгил автомобиль билан мукофотланди.

— Тўрт йил бўлдики, нефтчиларимиз тюменлик ҳамкасбларига ёрдам бермоқдалар,— деди Андижон бошқармаси меҳнат ва иш ҳақи бўлимининг бошлиғи Т. Мирзақосимов. — Дастлаб Сибирда ўн беш кунлик вахта методи билан бешта бригада меҳнат қилди. Иш кўпайиши билан бригадалар сони 25 тага чиқди. Ҳар икки ҳафтада самолётлар Андижондан смена келтириб туради.

Ўзбекистонлик нефтчилар социалистик мусобақада юксак кўрсаткичларга эришмоқдалар. А. Латипов, К. Эгамбердиев, Г. Ҳолқўзиев, Ю. Семёнов бригадалари Сибирнинг тажрибали кончилари билан бемалол рақобат қилмоқдалар.

Мураккаб шароитларда ишлаётган андижонликлар учун яхши шароитлар яратиб берилди. 300 ўринли ётоқхона бор, магазинлар, ошхона қурилди. Ишчилар ўзлари спорт майдонларини қуриб олдилар.

(ЎзТАГ).

МИНУТЛАРДАН СОАТЛАР, КИЛОГРАММЛАРДАН ТОННАЛАР

Ўрта Осиё Темир йўли Фарғона бўлимининг Савай станциясида вагонларнинг бекор туриши минутлардан йиғилиб, бутун бир соат қисқарди. Демак энди юклар тезроқ жўнатилмоқда, ҳаракат составн тезроқ бўшамоқда. Коллектив энг муҳим техника-иқтисодий кўрсаткичлар юзасидан топшириқларни бажариш графигидан анча ўзиб кетди: мижозлар билан ишлашни яхшилаш, ўз коллективида интизомни мустаҳкамлаш натижалари шундай бўлди.

Темирйўлчилар вагонга нормадан кўпроқ юк сиғдиришни ҳам ўрганиб олдилар. Савай станциясининг меҳнаткашлари жўнатилаётган ҳар бир вагонга тушадиган юкни 400 килограмм кўпайтира билдилар. Натижада улар пахта ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларидан иборат асосий юкларни жўнатиш учун кўпгина вагонларни тежадилар. Йил бошидан бери Москвага ва Приморье ўлкасига 700 тоннадан кўп ҳўл мева, сабзавот ва қовун-тарвуз ортиб жўнатилди.

(ЎзТАГ).

К. ФОМВИХАН ТОШКЕНТДАН ЖЎНАБ КЕТДИ

Лаос Халқ революцион партияси Марказий Комитетининг Бош секретари, Лаос Халқ Демократик Республикаси Министрлар Кенгашининг Раиси Кейсон Фомвихан 12 август куни Тошкентдан Ватанига жўнаб кетди. У КПСС Марказий Комитетининг таклифига биноан Совет Иттифоқига дам олгани келган эди.

Тошкент аэропортида Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг секретари М. Ҳ. Холмуҳамедов, бошқа расмий кишилар Кейсон Фомвиханни кузатиб қолдилар.

(ЎзТАГ).

Эскича ёндашув аломатлари

Сирдарё область агросаноат комитети Гулистондаги механизациялашган кўчма колоннадаги чорвачилик фермалар учун металл конструкциялар тайёрлайдиган цехни ёпди. Ҳолбуки, атиги ярим йил муқаддам айни шу агросаноат комитети бу ерда ишлаб чиқаришни кенгайтиришни мўлжаллаган, бунинг учун гулистонликларга янги цех қурилишига 12 та колонна тайёрлашни буюрган эди.

Шу қисқа вақт ичида нима ҳодиса юз берди? Сигирлар ғойиб бўлдими? Ёки область фермалари такомиллаштиришга ҳожат қолмайдиган даражада замонавийлашиб кетдими? Мутлақо бундай эмас. Ҳамма гап шундаки, область агросаноат комитетининг чап қўли нима иш қилаётганини ўнг қўли билмайди!

Ўн йил давомида цех қувватининг тўртдан бир қисмидан зўрға фойдаланилди. Ҳолбуки бу ерда металл қирқиш учун пресс—қайчилардан тортиб замонавий тоқарлик станокларигача хилма-хил машина-ускуналар ўрнатилган.

Ҳозир область агросаноатида янги молхоналар қурилиши камайтирилаётганлигини гапирмоқдалар, шундай ҳам бўлсин. Аммо бу замонавий цехни ёпиб қўйиб, унинг коллективини тарқатиб юбориш керак деган гап эмаску. Коллектив учун бошқа иш топиб бериш ўрнига ана шундай қилинмоқда. Сирдарё область агросаноат комитети, чамаси, ўнлаб станокларнинг бекор туришига йўл қўяоладиган даражада бой-бадавлатга ўхшайди.

Айни бир пайтда яқин атрофда, Комсомол районида худди шундай механика устахонаси қуриш тўғрисидаги қарор тайёрланмоқда. Тайёр цехни сақлаб қолиш яхшироқ эмасмикан?

(ЎзТАГ).

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советида

(Боши биринчи бетда).

Колхозлар, совхозлар ва бошқа корхоналарда илмий ишланмалардан фойдаланишни ташкил этишни тубдан яхшилаш учун илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари, ўқув-илмий-ишлаб чиқариш комплексларида, ишлаб чиқариш (илмий-ишлаб чиқариш) системаларида, илмий тадқиқот муассасалари ва бошқа фан ташкилотларида, базавий хўжаликлар ва корхоналарда фан-техника ютуқларини жорий этувчи хўжалик ҳисобидаги бўлинмалар бўлиши зарур, деб топилди. Илмий муассасаларда конкрет илмий-амалий вазифаларни ҳал этиш учун хўжалик ҳисобидаги группаларни тузиш йўлга қўйилсин.

СССР Давлат агросаноат комитети ва ВАСХНИЛ зиммасига иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Министрлар Советлари, ўлка, область ижроия комитетлари билан биргаликда, манфаатдор министрликлар ва идоралар иштирокида агросаноат комплекси илмий таъминотини ташкил этиш ишини 1987—1988 йилларда тугатиш вазифаси топширилди. Бунда ягона илмий хизмат ташкилотларини тузиш билан мукаммал илмий таъминот структурасини вужудга келтириш ва самарасиз ишлаётган илмий ташкилотларни камайтириш, параллелчилик ва такрорийлик йўқотилишини, илмий кучлар агросаноат ишлаб чиқаришини ривожлантиришнинг энг муҳим йўналишларига сафарбар этилишини кўзда тутиш зарурлигига амал қилинсин.

СССР Давлат агросаноат комитети, СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлиги, СССР бошқа министрликлари ва идораларининг диққат-эътибори агросаноат комплексини илмий жиҳатдан таъминлашда олий мактаб фани самарадорлигини ошириш, ўқув институтлари ва университетлар илмий педагогика коллективлари куч-ғайратини фан ва техникани ривожлантиришнинг фундаментал ва амалий йўналишлари бўйича илмий тадқиқот, лойиҳа-конструкторлик ва технология ишларини бажарган ҳолда юқори малакали мутахассислар тайёрлаш билан самарали қўшиб олиб боришларига жалб этиш, уларнинг натижаларини практикага жорий этишни жадаллаштириш зарурлигига қаратилди. Шу вазифаларни бажариш учун тегишли чора-тадбирлар кўзда тутилган.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети СССР Давлат агросаноат комитети, агросаноат комплексидаги министрликлар ва идоралар, ВАСХНИЛ зиммасига 1988 йилдан бошлаб илмий тадқиқот муассасалари, конструкторлик, технология ташкилотлари ва илм-фан бошқа ташкилотларини хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи маблағ билан таъминлаш принципларига ўтказа бошлашни таъминлаш вазифасини юклади. Бунда тадқиқот ва жорий этиш ишларини планлаштиришда программа-тармоқ методи улар фаолиятига асос қилиб олиниши лозим. Бу метод конкрет илмий ва илмий-ишлаб чиқариш вазифаларини ҳал этиш учун пудрат шартномаси тузишни кўзда тутади. Илмий, лойиҳа-конструкторлик, технологик маҳсулот ва бошқа хил маҳсулот тайёрланиб, уни буюртмачи қабул қилиб олгач, тузилган шартномага мувофиқ ишга ҳақ тўланади.

Хўжалик ҳисобидаги муносабатларни мустаҳкамлаш ва томонларнинг иқтисодий манфаатдорлигини ошириш мақсадида янги илмий ишланмаларни яратиш ва жорий этиш борасида фан ташкилотлари билан буюртмачи ўртасида келишиб олинган шартномадаги нархларга ўтиш ҳуқуқи берилди. Бунда фан-техника маҳсулотининг шартномадаги нархи норматив рентабеллик таъминланишини ҳисобга олиб белгиланади. Ишлаб чиқариш анча ўсишини, маҳсулот сифати кўтарилиши ва таннархи арзонлашишини таъминловчи фан ютуқларини ва илғор тажрибани жорий этишни жадаллаштириш учун шу ишни бажарган ташкилот олган амалдаги иқтисодий самаранинг 50 процентигача қисмини буюртмачига тўлаш кўзда тутилсин. Илмий-тадқиқот муассасаларининг хўжалик ҳисобидаги фаолиятидан олган фойдаси иқтисодий рағбатлантириш фондларини шакллантиришга (ишлаб чиқариш, фан ва техникани ривожлантириш, моддий рағбатлантириш, социал тараққиёт) йўналтирилади. Тадқиқот, тажриба-конструкторлик ишлари ва жорий этиш ишларининг ҳажми илмий муассасалар бошқариш органлари; колхозлар, совхозлар, агросаноат комплексининг бошқа корхоналари ва ташкилотлари билан мустақил равишда тузган шартномалардан келиб чиқиб белгилансин. Ходимлар сонини илмий муассасалар қилинган меҳнатга ҳақ тўлаш учун хўжалик ҳисобидаги маблағлар бор-йўқлигига қараб белгилайди.

Қарорда илмий ишланмаларга ҳақ тўлаш учун агросаноат комплексининг министрликлари ва идораларида ишлаб чиқаришни, фан ва техникани ривожлантириш марказлашган фондларини тузишга рухсат этилди. СССР Давлат агросаноат комитети, агросаноат комплексининг министрликлари ва идораларида, иттифоқдош республикаларнинг Давлат агросаноат комитетларида шундай фондлар саноат корхоналари (бирлашмалар) ва пудрат ташкилотлари беш йилликка белгиланган муқим нормативлар бўйича оладиган фойдадан бериладиган ажратмалар, шунингдек, бюджет маблағлари ва бошқа кирим пуллар ҳисобидан тузилади. Автоном республикаларнинг Давлат агросаноат комитетларида, ўлка ва область агросаноат комитетларида бу фонд саноат корхоналари, бирлашмалар фойдасидан, жорий этиш фаолияти ва бошқа манбалардан олинадиган фойдадан ажратмалар ҳисобига тузилади. Ишлаб чиқаришни, фан ва техникани ривожлантириш учун мўлжалланган марказлаштирилган фондларнинг маблағлари қатъиян белгиланган мақсадда фойдаланилади, бу маблағлар кўчма бўлиб, йил тугагандан кейин олиб қўйилмайди.

СССР Давлат банкига тузилган шартномаларга мувофиқ, илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларига, ўқув-илмий-ишлаб чиқариш комплексларига, тадқиқот, лойиҳа, технология ташкилотлари ҳамда бошқа илм-фан ва илмий хизмат ташкилотларига қарзлар, шу жумладан, иш ҳақига қарз беришга руҳсат этилди.

Қарорда СССР Давлат агросаноат комитетига, СССР министрликлари ва идораларига, ВАСХНИЛга, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига илмий-тадқиқот муассасаларининг, қишлоқ хўжалик олий ўқув юртларининг, уларга қарашли тажриба-ишлаб чиқариш ҳамда ўқув-тажриба хўжаликлари ва корхоналарининг моддий-техника базасини мустаҳкамлашга доир кечиктириб бўлмайдиган чораларни кўриш, шу мақсадлар учун пудрат ишларининг зарур капитал маблағлари ва лимитларини кўзда тутиш топширилди. СССР Давлат агросаноат комитетининг, ВАСХНИЛ, агросаноат комплексидаги бошқа министрликлар ва идораларнинг илмий-тадқиқот муассасалари ҳамда олий ўқув юртларини барпо этиш ва реконструкция қилиш юзасидан 1988—1995 йилларга топшириқ белгиланди.

Тадқиқотларнинг замонавий методларидан яна ҳам самарали фойдаланиш учун принципиал янги юқори унумли машина-ускуналарни, автоматлаштириш воситаларини, приборлар, мўъжаз техника ва селекция техникасини ишлаб чиқиш ҳамда тайёрлаш борасидаги тадбирлар белгиланди. Ана шу тадбирларни СССР Давлат агросаноат комитети ҳамда ВАСХНИЛнинг техникавий талабларига мувофиқ жаҳон стандартлари даражасида рўёбга чиқариш вазифаси СССР Электрон саноати министрлиги, СССР Приборсозлик, автоматлаштириш воситалари ва бошқарув системалари министрлиги, СССР Трактор ва қишлоқ хўжалик машинасозлиги министрлиги ҳамда бошқа идоралар зиммасига юкланди. СССР Ҳисоблаш техникаси ва информатика давлат комитетига зарур электрон ҳисоб техникасини СССР Давлат агросаноат комитетига, агросаноат комплексидаги бошқа министрликлар ва идораларга, ВАСХНИЛга ажратиб бериш вазифаси топширилди. Агросаноат комплекси учун юқори унумли янги техника ва ускуналар ишлаб чиқишни жадаллаштириш мақсадида СССР Давлат агросаноат комитети ва унинг жойлардаги органлари зиммасига буюртмачи вазифасини юклаш, жумладан, тажриба-конструкторлик ишларини маблағ билан таъминлаш мақсадга мувофиқ, деб топилди.

Тадқиқот муассасаларида, конструкторлик, технология ташкилотлари ҳамда бошқа илм-фан ташкилотларида меҳнатни иқтисодий рағбатлантириш системасини такомиллаштириш чора-тадбирлари кўзда тутилган. КПСС Марказий Комитети; СССР Министрлар Совети ва ВЦСПСнинг 1985 йил 22 майдаги 462-қарори ҳамда бошқа қарорларида белгиланган меҳнатга ҳақ тўлаш шартлари илмий-тадқиқот муассасаларига, олий ўқув юртларининг илмий-тадқиқот бўлинмаларига, қишлоқ хўжалиги, сув ва ўрмон хўжалигининг конструкторлик ҳамда технология ташкилотлари, бирлашмалари ва корхоналарига татбиқ этилади. Фан ва техника ютуқларини жорий этувчи хўжалик ҳисобидаги бўлинмалар, илм-фан ва илмий хизмат ташкилотлари, базавий корхоналар ходимларининг меҳнатига ҳақ тўлаш шартлари ҳам белгиланди.

Илмий-тадқиқотларнинг назарий ва амалий қимматини, ишланмаларнинг техникавий даражасини оширишдан, маҳсулотнинг олий сифатига ва рақобатчилик қобилиятига эришишдан илм-фан ташкилотлари ҳамда фан ва техника ютуқларини жорий этувчи хўжалик ҳисобидаги бўлинмалар ходимларининг манфаатдорлигини кучайтириш, шу ишларнинг юксак иқтисодий самарадорликни таъминловчи натижаларини ишлаб чиқаришга жорий этишни жадаллаштириш мақсадида ана шу ходимларни хўжалик ҳисоби фаолиятидан ҳосил бўладиган моддий рағбатлантириш фондидан йиллик асосий иш ҳақи миқдоригача мукофотлашга рухсат берилди.

СССР Давлат агросаноат комитетига, агросаноат комплексидаги министрликлар ва идораларга, иттифоқдош ва автоном республикаларнинг Давлат агросаноат комитетларига, ўлка ва областларнинг агросаноат комитетларига ишлаб чиқаришни юксак даражада ривожлантиришга эришган, ўз тажрибасини кенг оммалаштираётган ҳамда фаолият зонасидаги бошқа хўжаликлар ва корхоналарнинг кадрларини ўқитиб-ўргатаётган базавий хўжаликлар ҳамда корхоналар раҳбарлари ва мутахассисларининг мансаб окладларини ўзларининг иш ҳақи фонди доирасида 25 процентга қадар миқдорда ошириш ҳуқуқи берилди.

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Совети иттифоқдош республикалар Компартияларининг Марказий Комитетларидан, ўлка ва область партия комитетларидан, СССР Давлат агросаноат комитетидан, СССР Олий ва ўрта махсус таълим министрлигидан, СССР Ҳунар-техника таълими давлат комитетидан, ВАСХНИЛдан, СССРнинг бошқа министрликлари ва идораларидан илмий ходимларни, агросаноат комплекси хўжаликлари ҳамда корхоналарининг мутахассислари, раҳбарларини тайёрлаш ва қайта тайёрлаш системасини тубдан яхшилашларини талаб қилдилар. Аспирантура ва докторантура орқали илмий кадрлар тайёрлаш самарадорлигини ошириш вазифаси топширилди. СССР Давлат агросаноат комитети ва ВАСХНИЛга ҳар йили колхозлар, совхозларнинг ҳамда бошқа корхоналарнинг илмий фаолиятга қобилиятини намоён этган ва амалий иш тажрибасига эга бўлган мутахассисларини аспирантурага қабул қилишга, сўнгги иш жойидаги мансаб оклади миқдорида уларга стипендия тўлаб туришга рухсат берилди. Хўжаликлар ва корхоналарнинг мутахассислари ҳамда раҳбарларини қайта тайёрлаш системасини такомиллаштириш мақсадида улар учун янги технология жараёнларини ҳамда ишлаб чиқаришни бошқариш ташкилий формаларини ишлаб чиқиб, ўзлаштираётган илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларида, системаларда, комплексларда, базавий хўжаликларда икки ойгача муддат билан амалий таълимни жорий этиш кўзда тутилган. Олий ўқув юртларида мутахассислар тайёрлашни такомиллаштириш белгилаб қўйилган.

СССР Давлат агросаноат комитети, СССР Фан ва техника давлат комитети, СССР министрликлари ва идоралари, СССР Фанлар академияси, ВАСХНИЛ халқаро илмий-техникавий ҳамкорлик самарадорлигини оширишлари лозим. Ўзаро Иқтисодий Ёрдам Кенгашига аъзо бўлган мамлакатларнинг 2000 йилгача мўлжалланган фан-техника тараққиёти Комплекс программасини бажаришга доир тадбирларни амалга оширишга алоҳида эътибор берилсин.

СССР Давлат агросаноат комитетига, СССР Телевидение ва радиоэшиттириш давлат комитетига, СССР Кинематография давлат комитетига, СССР Нашриёт, полиграфия ва китоб савдоси ишлари давлат комитетига, СССР Фанлар академиясига, ВАСХНИЛга, СССРнинг бошқа министрликлари ва идораларига, иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советларига, Бутуниттифоқ «Агропромиздат» бирлашмасига, СССР Халқ Хўжалиги Ютуқлари Виставкасининг бош комитетига, илмий-техника жамиятлари Бутуниттифоқ кенгашига, ихтирочилар ва рационализаторлар Бутуниттифоқ жамиятининг марказий кенгашига, Бутуниттифоқ «Билим» жамиятига, марказий, республика ва маҳаллий газеталарнинг редакцияларига агросаноат ишлаб чиқаришида фан-техника тараққиётининг энг муҳим проблемаларини пропагандa қилишни кучайтириш, унда содир бўлаётган қайта қуриш жараёнларини, фан билан практиканинг интеграциясини, уларнинг самарадорлигини ҳамда мамлакат озиқ-овқат комплексини жадал ривожлантириш вазифаларини ҳал этиш учун муҳимлигини чуқур ва асосли кўрсатиб беришлари тавсия қилинди. Илғор илмий ва ишлаб чиқариш коллективларининг тажрибаси ҳар томонлама ёритилсин, амалий илмий таъминлашни ташкил этишдаги камчиликлар ва нуқсонларга ўткир эътибор берилсин. Илмий-ишлаб чиқариш бирлашмаларининг, комплекслар, системаларнинг, базавий хўжаликлар ва корхоналарнинг ишига, уларнинг илмий-ишлаб чиқариш ва татбиқ этиш фаолиятини такомиллаштиришга доимий эътибор қаратилсин. Агросаноат ишлаб чиқариши барча бўғинларининг тўла мустақиллигини ва энг юқори пировард натижага эришиш учун уларнинг юксак масъулиятини таъминлайдиган хўжалик юритиш механизмини қарор топтиришга актив кўмаклашилсин.

* * *

КПСС Марказий Комитети ва СССР Министрлар Советининг қарорида шунга қатъий ишонч билдириладики, олимлар, илмий-педагог ва инженер-техник ходимлар, илмий-тадқиқот муассасаларининг, конструкторлик ва технология ташкилотларининг, колхозлар, совхозларнинг ҳамда бошқа корхоналарнинг мутахассислари, коллективлари, партия ва жамоат ташкилотлари, совет ва хўжалик органлари партия XXVII съезди талабларига, КПСС Марказий Комитети 1987 йил январь ва июнь Пленумларининг қарорларига амал қилиб, қайта қуришнинг, хўжалик юритиш самарадорлигини ошириш, вужудга келтирилган илмий-ишлаб чиқариш потенциалининг юксак самарадорлигини таъминлаш ва шу асосда агросаноат ишлаб чиқаришини жадал ривожлантириш, мамлакатнинг озиқ-овқат билан таъминланишини анча яхшилаш мақсадида агросаноат комплексининг илмий жиҳатдан таъминланишини ҳамма жойда такомиллаштиришнинг амалда қатъий курашчилари бўладилар.

Ойсара Атоева Бухородаги Э. Тельман номли трикотаж фабрикасининг тажрибали ишчиси. У корхонадаги кўп ишчиларнинг мураббийси сифатида ҳам иззат-обрў топган.

— Мен опанинг қўлида иш ўрганганимдан жуда хурсандман, — дейди илғор тикувчи, ёш коммунист Қурсия Раҳматова.

Қурсия ўз мураббийси билан беллашишга журъат этиб, шонли юбилейгача беш йилликнинг икки йили топшириғини бажаришга аҳд қилган эди. У сўзининг устидан чиқиб, дастлабки зафар қувончига сазовор бўлди.

Суратда: устоз ва шогирд тикувчилар О. Атоева ва Қ. Раҳматовалар. Ҳ. Қурбонов фотоси.

• Агросаноат хабарлари

ПАРВАРИШ АВЖИДА

Тўрткўл районидаги Дмитров номли колхознинг Қаландар Искандаров етакчилик қилаётган бригадаси заршунослари ғўза қатор ораларига тўртинчи ишлов беришни бошлаб юбордилар. Ғўзалар органик ўғитлар билан озиқлантирилиб, қатор оралари майин қилиб юмшатилмоқда. Бу йил 55 гектар ернинг ҳар гектаридан 55 центнердан «оқ олтин» етиштириш мажбуриятини олган миришкорлар даласида ғўзалар ёппасига кўсак тугмоқда.

Д. ҚЎЧҚОРОВА.

ОЗУҚАКОРЛАР ЮТУҒИ

Фориш районида чорва қишлови учун 38354 тонна озуқа тайёрланиб, дастлабки марра эгалланди. Бу ғалабага «Арнасой», Омонкелди номли, Карл Маркс номли, Ильич номли, «Қизилқум» ва бошқа хўжаликларнинг механизаторлари катта улуш қўшдилар.

У. ДОСТОНОВ.

* * *

Шунингдек редакциямизга М. Давронов, Б. Маҳмудов (Фарғона), А. Асроров (Наманган), Ф. Отажонов, М. Абдуллаев (Андижон), А. Айизов (Қашқадарё) Р. Холматов (Сирдарё), У. Бекмуродов (Сурхондарё), Т. Абдуллаев (Самарқанд) ва бошқа жамоатчи мухбирлар ҳам турли мавзуларда қизиқарли хат-хабарлар йўллашган.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИДА

Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми кўп йил самарали ишлаганлиги ҳамда меҳнатда эришган ютуқлари учун қуйидагиларга «Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган енгил ва пахта тозалаш саноати ходими» фахрий унвони берди:

Валиева Мадина — Янгийўл пойабзал фабрикасининг қолипловчиси.

Исматхўжаева Нина Павловна — Тошкентдаги «Малика» трикотаж ишлаб чиқариш бирлашмаси бадиий устахонасининг бошлиғи.

Худойберганов Ғани — Тошкентдаги «Ўзбекистон» сунъий ва табиий кўн ишлаб чиқариш бирлашмаси тери қиртишловчиси.

Шиянова Зоя Федоровна — Роза Люксембург номидаги Фарғона пиллакашлик фабрикасининг мастер ёрдамчиси.

Ўзбекистон ССР Енгил саноат министрлиги корхоналарининг бир группа ходимлари Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Фахрий ёрлиғи билан мукофотланди.

ТАСС ахбороти

12 август куни Москва вақти билан соат 5 дан 30 минут ўтганида Совет Иттифоқида, Якутия АССРда қуввати 20 килотоннагача бўлган ер ости ядро портлатиши ўтказилди.

Бу портлатиш халқ хўжалиги манфаатлари йўлида ўтказилди.

● «Совет Ўзбекистони» материаллари изидан

«РАСМИЯТЧИЛИК ГИРДОБИДА»

Газетанинг шу йил 19 май сонида босилган юқоридаги сарлавҳали танқидий мақолада Жомбой районида сайловларга юзаки тайёргарлик кўрилганлиги ва бошқа фактлар очиб ташланган эди.

САМАРҚАНД ОБЛАСТЬ СОВЕТИ ИЖРОИЯ КОМИТЕТИ қуйидагиларни хабар қилади:

— Мақолада баён этилган фактлар тасдиқланди. Жомбой район Совети ижроия комитети қарори билан сайловолди ишларида жиддий камчиликларга йўл қўйган айбдор шахслар маъмурий тартибда жазоландилар.

Жумладан, Хуррият қишлоқ Совети ижроия комитети раиси Р. Камоловага, Халвойи қишлоқ Совети ижроия комитети раиси ва секретари М. Каримова, Х. Ўринбоеваларга ҳайфсан берилди. Ҳуррият қишлоқ Совети ижроия комитети секретари Т. Ўринов вазифасидан бўшатилди.

Район Совети ижроия комитети раиси ўринбосари Б. Раҳмонқуловга ва райижроком бўлим мудири Д. Асадовларга кўрсатиб ўтилди.

Шунингдек, мазкур масала область Совети ижроия комитети мажлисида ҳам кўриб чиқилди. Область Совети ижроия комитети қарори билан Советларнинг қуйи бўғинларига сайловларга тайёргарлик кўриш ва ўтказишда бўш раҳбарлик қилганлиги учун Жомбой район Совети ижроия комитети раиси Бурхоновга ҳайфсан эълон қилинди.

Область Совети ижроия комитети шунга ўхшаш камчиликларга йўл қўймаслик юзасидан чора-тадбирлар кўрмоқда.

* * *

Бундан ташқари газетанинг шу йил 24 февраль сонида босилган «ОҚ ҚОҒОЗЛАРДАГИ ГАПЛАР» сарлавҳали танқидий мақола юзасидан ҲАМЗА РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИ ва ТОШКЕНТ ДАВЛАТ МЕДИЦИНА ИНСТИТУТИ ПАРТИЯ КОМИТЕТИдан ҳам расмий жавоблар олинди. Уларда қайд этилишича, 2-клиникада маънавий-психологик муҳитни яхшилаш, мавжуд камчиликларни бартараф этиш бўйича чора-тадбирлар кўрилган. Бошланғич партия ташкилотига партия йиғилишларида раҳбарларнинг ҳисоботларини эшитиб бориш тажрибасини фаол жорий этиш таклиф этилди. Клиника фаолияти район партия комитети назоратида турибди.

Шунингдек, «АМАЛИЙ ИШ ЎРНИГА РАСМИЯТЧИЛИК» (1987 йил 7 март сони) сарлавҳали мақолага ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ АГРОСАНОАТ КОМИТЕТИ йўллаган жавобда Бухоро область агросаноат комитетига қарашли пахта тозалаш заводлари ва ёғ-мой корхоналарида юк ортиш, қабул қилиш ва қайта ишлашда йўл қўйилган нуқсонлар бартараф этилаётганлиги хабар қилинса, «ТАЪМИ ШИРИН, ТАҚДИРИ-ЧИ!» (1987 йил 5 апрель сони) сарлавҳали мақола юзасидан ЎЗБЕКИСТОН ССР ДАВЛАТ АГРОСАНОАТ КОМИТЕТИдан олинган расмий жавобда эса Андижон областида асаларичиликни янада ривожлантириш мақсадида РАПОлар ва область агросаноат комитети фаолияти такомиллаштириб борилаётганлиги, йирик, рентабелли, пахта экадиган совхозларда асаларичилик бўлимлари очиш тавсия этилганлиги қайд этилади.

ДУНЁ ВОҚЕАЛАРИ

ЕР ЮЗИДА ТИНЧЛИКНИ САҚЛАБ ҚОЛАЙЛИК

АМЕРИКА АТОМ БОМБАРДИМОНИ ЖАБРДИЙДАЛАРИ БИЛАН БИРДАМЛИК ҲАФТАСИ ДОИРАСИДАГИ МИТИНГЛАР, ТИНЧЛИК ВАХТАЛАРИ ЎЗБЕКИСТОНДА ДАВОМ ЭТМОҚДА.

ТОШКЕНТДАГИ «Средазкабель» ишлаб чиқариш бирлашмасида кўп кишилик митинг бўлди.

Слесарь А. Холопов минбарга чиқади. «Биз Совет Иттифоқининг тинчликсевар сиёсатини қизғин қўллаб-қувватлаймиз, деди у. — Ядро қуролларини кўпайтиравериш, империалистик давлатларнинг шундай қуролни космосга олиб чиқиш муддаоси ҳеч кимга наф келтирмайди. Ер юзида тинчлик бўлиши учун ҳамма шу йўлда курашиши керак».

Инженер Р. Зуева опрессовщиклар В. Сулаймонов, Ф. Низомов ва сўзга чиққан бошқа кишилар Ватан қудратини зарбдор меҳнат билан мустаҳкамлашга, юбилей йилининг оширилган мажбуриятларини муддатидан илгари бажаришга азму қарор қилганликларини билдирдилар.

Митинг қатнашчилари бирлашманинг барча ходимларига мурожаат қилиб, 15 август куни Тинчлик вахтасини ўтказишга даъват этдилар. Шу куни ишлаб топилган камида 3 минг сўм пулни Совет тинчлик фондига ўтказишга қарор қилинди.

* * *

УРГАНЧ ёғ-мой комбинатининг меҳнатчилари Коммунистик партия ва Совет давлатининг тинчликсевар сиёсатини қўллаб-қувватловчи шиорлар ҳамда плакатлар кўтариб, урушга қарши митингга келдилар.

— Япониянинг Хиросима ва Нагасаки шаҳарларида Американинг атом бомбалари портлатилганлиги оқибатлари ҳаммага маълум, деди слесарь З. Саидов. Планетада тинчликни мустаҳкамлаш ядро фалокатига йўл қўймаслик учун биз куч-ғайратимизни бирлаштиришимиз керак.

Митингда сўзга чиққан комбинатнинг бош технологи А. Йўлдошев, слесарь Е. Дусекеев, электромонтёр Р. Раҳмонов барча меҳнатчиларга мурожаат этиб, виждонан, яна ҳам унумлироқ ишлашга ва шу тариқа мамлакат қудратини мустаҳкамлашга баҳоли қудрат ҳисса қўшишга чақирдилар.

Комбинат коллективи меҳнат тинчлик вахтасида ишлаб топилган 2 минг сўм маблағни Совет тинчлик фондига ўтказди.

* * *

ГРАЖДАН авиацияси Бухоро авиа отрядида ўтказилган урушга қарши митинг қатнашчилари Ғарб давлатлари қуролланиш пойгасини кучайтираётганига, ядровий васвасани авж олдираётганига қарши қаҳр-ғазаб билан норозилик билдирдилар. Улар тинчлик кучлари ғалаба қозонадилар ва учувчилар фақат мусаффо осмонда парвоз қилишади, самолётлар эса фақат пассажирларни ва тинч мақсадлар учун мўлжалланган юкларни ташийди, деб ишонч билдирдилар.

Митингда ГДРдан келган туристлар группаси қатнашди. Группа раҳбари Ита Майер Германия Демократик Республикаси халқи қуролланиш пойгасини жиловлашга, халқлар ўртасида дўстликни мустаҳкамлашга қаратилган Совет ҳукуматининг тинчлик ташаббусларини тўла-тўкис қўллаб-қувватламоқда, деди.

Бухоро авиаторлари тинчлик вахтасини ўтказишга, ишлаб топилган маблағни эса Совет тинчлик фондига ўтказишга қарор қилдилар.

(ЎзТАГ).

Афғонистон Демократик Республикаси. Афғон халқининг фахри ҳисобланган юз мингга яқин экспонат Афғонистон миллий музейида сақланмоқда. Бу ердаги кўпгина экспонатлар Афғонистон Демократик Республикаси хавфсизлик органлари томонидан аксилинқилобчи тўдаларига қарши кураш натижасида сақлаб қолинган. Душманлар кўҳна санъат намуналарини мамлакатдан чет элга олиб кетишга интилган эдилар. Суратда: музей ходими мулла Абдул Хабир музейга қайтарилган экспонатларни жойлаштирмоқда.

Л. Портер фотоси. (ТАСС).

СОВЕТ ТИНЧЛИК ТАШАББУСЛАРИ ЖАҲОНДА ҚЎЛЛАБ-ҚУВВАТЛАНМОҚДА

БУДАПЕШТ. Совет Иттифоқининг тинчлик ташаббуслари туфайли СССР ва АҚШ ҳозирги вақтда қуролсизланишга оид муҳим битим тузилишига ҳар қачонгидан кўра яқинлашиб қолдилар, деб ёзади «Мадьяр Хирлап» газетаси. Қурол-яроғларсиз тинчлик — бугунги кунда ядро хавфига қарши бирдан бир тўғри йўлдир. Қуролсизланишга интилиш Совет Иттифоқининг давлат сиёсатидир, деб таъкидлайди газета. АҚШ ядросиз дунё сари олиб борадиган йўлдан боришга тайёр эканлигини амалда исботлаши зарур.

КОБУЛ. КПСС Марказий Комитетининг Бош секретари М. С. Горбачев Владивостокда ўртага қўйган ва СССРнинг шундан кейинги амалий тадбирларида янада ривожлантирилган тинчлик ташаббуслари Осиё ва Тинч океан ҳавзасидагина эмас, шу билан бирга бутун дунёда тинчлик ва хавфсизлик манфаатларига мос келади. АДР тинчлик, бирдамлик ва дўстлик ташкилотининг бу ерда тарқатилган баёнотида ана шу ҳақда гапирилади. Ҳужжатда регион халқлари мазкур районнинг ядро қуролидан ҳоли тинч-тотув яшаш ва дўстлик зонасига айлантирилишига кўмаклашиш муддаоси астойдил билдирилган муддао эканлигига яққол ишонч ҳосил қилганликлари таъкидланади.

АДР тинчлик, бирдамлик ва дўстлик ташкилоти Совет Иттифоқининг тинчликсеварлик таклифларини тўла-тўкис қўллаб-қувватлайди. Осиёдаги вазиятнинг умуман яхшиланиши Афғонистон теварагидаги воқеаларнинг ижобий ривожланишига ҳам кўмаклашиши шубҳасиздир.

ЖАКАРТА. Қуролланиш ва қуролсизланиш устидан контроллик соҳасидаги совет таклифлари кенг ва амалий аҳамиятга эга бўлиб, ядровий, химиявий қуролларни ва оммавий қирғин қуролининг бошқа турларини тугатишнинг қудратли омили бўлиб хизмат қилади, деб ёзади «Мердека» газетаси ўзининг редакцион мақоласида.

Газета Женевадаги Совет — Америка музокараларининг боришини таҳлил этиб, эндиликда гап «сўнгги тўсиқларни бартараф этишда қолди», деган хулосага келади. «Мердека» газетаси СССРнинг қуролсизланиш муддаосининг самимийлигини уқтириб ўтади. Совет Иттифоқи аниқ-пухта позицияга эга бўлиб, Женевада ҳақиқатан ҳам самарали битим тузилишига эришишга қаратилган конкрет тадбирларни амалга оширмоқда.

АККРА. Совет Иттифоқи кейинги икки йил давомида халқаро вазиятни соғломлаштириш, инсониятни ядро уруши хавфидан халос этиш мақсадида мисли кўрилмаган тадбирларни амалга оширди, деб ёзади Ганада чиқадиган «Пиплз Дейли Грэфик» газетаси. Совет раҳбарияти ядро қуроли ва оммавий қирғин қуролининг бошқа турлари аслаҳахоналарининг янада кўпайтирилиши ғоят хатарли эканлигидан халқаро ҳамжамиятни қатъий огоҳлантирмоқда, деб таъкидлайди газета.

Бироқ Ғарб ва аввало АҚШ қуролланиш пойгасини жиловлаш ишида реал тадбирлар кўрмаяпти. Вашингтоннинг «самовий урушлар» программасини зўр бериб қўллаб-қувватлаётганлиги АҚШ термоядро халокатининг оқибатлари тўғрисида ўйламаётганлигини исботлайди. Тинчликсевар халқлар «самовий урушлар» программасига қатъиян «йўл йўқ» демоқдалар. Ядро қуроли тугатилишига эришиш йўлида барча тинчлик ва тараққиёт кучлари жипслашишлари зарур.

(ТАСС).

ТОШҚИН ОҚИБАТЛАРИ

● ДЕҲЛИ. ЮНИ агентлигининг хабар беришича, Ҳиндистоннинг Ғарбий Бенгалия ва Биҳар штатларида сурункали ёмғир вужудга келтирган тошқиндан 600 мингдан кўп киши жабр кўрди. Баъзи йўлларни сув оқимлари ювиб кетди, алоқа ишдан чиқди. Катта-катта майдонларда экинлар пайхон бўлди. Моддий зарар миллион-миллион долларга боради. Маъмурлар табиий офатдан жабрланганларга ёрдам бериш учун шошилинч чоралар кўряптилар. Армия вертолётлари ташқи дунёдан ажралиб қолган районларга озиқ-овқат келтирмоқда. Кейинги ойда тошқинлар натижасида Ҳиндистоннинг шарқи ва шимоли-шарқида 150 нафардан кўп киши ҳалок бўлди.

(ТАСС).

ОКТЯБРЬ БИЗНИНГ ТАҚДИРИМИЗДА

Қардошлик адреслари бўйлаб: Қозоғистон ССР

СОВЕТЛАРНИ ҚАЙТА ҚУРИШ ФОРМУЛАСИ

Жамиятимиз ҳаётида янги давр бошланди, унинг номи — қайта қуриш. Йиллар давомида кўпгина масалаларда ожизлик қилиб келган Советлар қайта қуришга кўпроқ муҳтождир. Территориямизда жойлашган корхоналарнинг юқори идораларга бўйсуниши, баъзи совет ходимларининг ўз қарорларини контрол қилишга ва унинг бажарилишини талаб этишга қодир эмаслиги депутатлар меҳнатини мураккаблаштирибгина қолмади, кўпинча олинган наказларни ҳам бажаришга тўғаноқ бўлди.

Шундай ҳам бўлдики, сессия вақтида ношуд раҳбарга берилган депутатлик сўрови муаллақ қолиб кетди. Ижроия комитет аппарати ходимлари эса, эътирозларимизга «Корхона бошқа министрликка бўйсунса, клуб қурилишини барбод қилгани учун ундан нима ҳам талаб қилиб бўлади?» деб мижғовланишади, корхона раҳбарларига ўйин қоидасини бузган болага қарагандай қараб қўйишди. Шу ўйин шартига кўра, биз бошқа нарса ҳақида гапирардик, лекин бошқа ишни қилардик.

Бугун, мамлакатимизда туб ўзгаришлар бўлаётган бир пайтда бизнинг ишимиз кўпайиб кетди-ва ишлашни хоҳлайдиган бўлиб қолдик. Биринчи марта «юқоридан» кўрсатмасиз мандат олган маҳаллий Советларнинг халқ депутатлари ўзларининг мустақилликларини амалда кўрсатишлари керак. Биз корхоналарнинг улушларини бирлаштириб болалар учун спорт комплексларини барпо этишга, халқ истеъмол товарлари ишлаб чиқариш ва уй-жойнинг адолатли тақсимланиши устидан контролни йўлга қўйишга қодирмиз. Энг муҳими ҳамиша халқ орасида бўлиш унинг проблемаларини ҳал қилишдан иборат.

Юрий ЯКОВИДИ.
Халқ депутатлари Олмаота шаҳар Советининг депутати, 2-автокомбинат шофери.

* * *

Бизнинг изоҳ: Қозоғистонда 3009 та маҳаллий Совет фаолият кўрсатмоқда, уларга 131 минг 74 депутат сайланган.

СУСТКАШЛИК ВА ТУРҒУНЛИКНИ БАРТАРАФ ЭТИБ

— Ҳозирги кунда революционер бўлиш — замон нафасини тўла ҳис этиш, ўзи уни жадаллаштириш, турмуш талабларидан орқада қолмаслик демакдир. — Қозоғистон Компартияси Марказий Комитетининг биринчи секретари Г. В. Колбин ТАСС мухбири билан суҳбатни шу сўзлар билан бошлади. — Қайта қуриш биздан Улуғ Октябрга хос жадаллик билан ишлашни талаб қилади. Чунки унинг ижодий негизи унутилмас 1917 йилнинг руҳи ва анъаналари билан чамбарчас боғланган!

— Геннадий Васильевич, ҳозир ҳар хил ёшдаги, турли миллат ва касбларга мансуб бўлган, турлича ижтимоий мавқедаги кишилар республикадаги сусткашлик ва турғунликни бартараф этиш ҳақида ошкора гапирмоқдалар. Сизнинг назарингизда, ўзгараётган вазиятнинг моҳияти нимадан иборат!

— Шаклланаётган жамоатчилик фикри кенг доирадаги инсон режаларини, ҳис-туйғулари ва ҳаракатларини ўз ичига олади, деб ўйлайман. Унда умид ҳам, ишонч ҳам, қатъият ҳам бор. Аввалига кутиб туриш, сўнгра эса қувиб етишдан ҳам қийин иш йўқ, деб беҳуда айтмаганлар! Юбилей йили арафасида республикадаги ижтимоий вазиятнинг зиддиятли жиҳати ҳам шундан иборатки, КПСС Марказий Комитети 1985 йил апрель Пленумининг ишни қайта қуриш тўғрисидаги талаблари оғиздагина қўллаб-қувватланди.

Гап шундаки, республика текинига тайёрлик кайфиятлари ва маънавий муросасозлик муҳитида кўпгина ташаббуссиз, уқувсиз, ошна-оғайнигарчиликка ва амалпарастликка мойил бўлган кишилар бир талай раҳбарлик лавозимларига чиқиб олган эди. Иш қилмайдиган бу кишилар қайта қуришга халақит бердилар, аслида унга тўсқинлик қилдилар. Шунинг оқибатида меҳнаткашларнинг ўзгаришларга бўлган интилиши ҳеч қандай натижа бермади. Бу гап айниқса ҳаётий муҳим масалаларни ҳал этишга, соғлом маънавий психологик иқлимни қарор топтиришга тааллуқли эди. Бунинг устига декабрда содир бўлган салбий ҳодисалар ортиқча социал кескинликни юзага келтирди...

КПСС Марказий Комитетининг Сиёсий бюроси республикада миллий сиёсат соҳасида йўл қўйилган хатоларга, бошқа жиддий камчиликларга объектив баҳо берди. Бу хато ва камчиликларни тугатиш учун мамлакатнинг бошқа регионларига қараганда анча кўп куч-ғайрат сарфлаш, қатъий чора-тадбирлар кўриш керак бўлди. Омманинг активлигига халақит бераётган сабабларни иложи борича тезроқ тугатиш, одамларнинг ишончини, камчиликларни бартараф этиш имкониятига, ошкоралик ва демократизмнинг таъсирчанлигига эътиқодини қайта тиклаш зарур эди. Ўтган ярим йил — оз муддат эканлиги шубҳасиз. Аммо жадаллаштириш аввало у ёки бу вақт мобайнида уддаланган аниқ-равшан ишларнинг мажмуаси билан белгиланишини айни шу муддатнинг ўзи тасдиқлаб турибди. Таъбир жоиз бўлса, бу кўзланган мақсадга эришиш йўлидаги эҳтирос ва зўр иштиёқ билан ҳам белгиланади. Ҳозир қозоғистонликлар мана шундай кучли ҳис-туйғуга тўлиб-тошганлар.

— Одамлар қайта қуришга аниқ кўриниб турган нарсалар, моддий белгиларга қараб, шахсий ва ижтимоий манфаатларнинг, энг зарур эҳтиёжларнинг реал қондирилишига қараб баҳо беришлари сир эмас.

— Дарҳақиқат, шундай. КПСС Марказий Комитетининг яқинда бўлиб ўтган Пленуми ҳам қайта қуришнинг моҳиятини пировард натижада айни шу нуқтаи назардан кўриб чиқди. Республика Компартияси Марказий Комитети, барча партия, совет, хўжалик органлари ишида асосий эътибор ижтимоий турмушнинг социал-иқтисодий жиҳатларига қаратилмоқда. Чунки худди шу муаммолар Қозоғистонда узоқ вақтдан бери ҳал қилинмай, тўпланиб келаберган эди. Уй-жой масаласини олиб кўрайлик. Йил бошларида 1 январгача ҳосил бўлган навбат кутишни яқин беш йил мобайнида тўла-тўкис тугатиш тўғрисидаги дадил таклиф ўртага ташланганида, кўп кишилар уни хаёлий бир нарса деб ўйладилар! Нега? Чунки одамлар қуруқ ваъдаларга кўникиб қолган эдилар.

Янги уйлар «сеҳрли таёқча»нинг амри билан қад кўтариб қолмади. Йўқ, аниқ ҳисоб-китоблар, моддий резервларни синчиклаб қидириш, қурувчиларнинг кўп сменали ишини уюштириш йўли «Уй-жой—91» янги программасига асос қилиб олинди. Уй-жой объектларининг ишга туширилиши бир текис — ойлар, кварталлар ва ярим йилликлар бўйича қаттиқ назорат остига ҳам олинди. Натижада йилнинг биринчи ярмида йиллик программанинг 50 проценти бажарилди. Бошланган қуриш суръатлари йиллик топшириқни Улуғ Октябрнинг 70 йиллигигача ўринлатиш имконини беради, демак ўн икки ойнинг якунларига кўра план анча ошириб бажарилиши шубҳасиз. Қайта қуришни мана шундай ишонарли тарзда пропаганда қилиш кенг жамоатчилик ўртасида қандай кайфиятни вужудга келтирганлиги ҳақида гапирмаса ҳам бўлади!

Озиқ-овқат программасини ҳал этиш йўлидаги актив кураш — социал сиёсатнинг муҳим йўналиши бўлиб қолди. Бу ўринда нуқул ички резервлар ҳисобидан аҳолини озиқ-овқат билан таъминлашни анча яхшилашга эришилганлигини таъкидлаб ўтмоқчиман. Ҳозир дала ва фермаларнинг пландан ташқари етиштирилган жами маҳсулоти маҳаллий истеъмол эҳтиёжлари учун қондирилаётганлиги шу резервларни сабот ва омилкорлик билан излаб топишнинг асосий воситаси бўлди. Ҳозир Кустанай, Целиноград, Кўкчатов, бошқа область марказлари озиқ-овқат магазинларининг пештахталари кўзни қувонтиради, улардаги маҳсулотларнинг хилма-хиллиги Олмаота магазинларидан қолишмайди. Аммо булар ишнинг бошланиши, холос. КПСС Марказий Комитетининг 1987 йил июнь Пленумида жуда тўғри таъкидлаб ўтилганидек, жуда катта имкониятларга эга бўлган республика мева-сабзавот консерваларининг 70 процентгача бўлган қисмини ташқаридан ташиб келтирилаётганлигига ҳақиқатан ҳам тоқат қила олмаймиз ва бундан буён айниқса тоқат қилмаймиз. Бу — турғунликни бартараф этишда фойдаланилмай ётган резервларнинг бирдан-бир мисоли эмас.

— Геннадий Васильевич, мустаҳкам иқтисодий база кучли социал сиёсатнинг негизи эканлиги ҳаммага маълум. Ҳозир экономикани бошқаришнинг яхлит механизмини вужудга келтириш қайта қуришнинг туб масаласидир. Республикада бу ишнинг асосий йўналишлари нималардан иборат!

— КПСС Марказий Комитетининг июнь Пленумида Михаил Сергеевич Горбачев қайта қуриш ғоявий ва маънавий ғалаба қозонганлигини айтди. Биз ҳозир унинг биринчи тўлқинидагина турибмиз. Бу жараён жадаллашиши, кучайиб бориши учун социализмнинг афзалликларини намоён этишга максимал равишда кўмаклашадиган янги омиллар керак. Хўжалик ҳисоби, ўз харажатларини ўзи қоплаш, ўзини- ўзи маблағ билан таъминлаш, экономикани бошқаришни тубдан қайта қуришнинг энг муҳим масалалари бутун мамлакат учун бўлганидек, Қозоғистон учун ҳам алоҳида актуалликка эга эканлиги шубҳасиз. Меҳнатни ташкил этиш, уни рағбатлантириш, меҳнатга лаёқатли аҳолини иш билан самарали равишда таъминлаш системасини вужудга келтириш муаммолари зўр ғайрат билан ҳал қилиниши керак. Узоқ вақтгача меҳнат ресурслари ишлаб чиқаришни тезроқ ривожлантиришга имкон бермайди, деб ҳисоблаб келинди. Аслида эса меҳнат ресурсларининг сунъий камомади, республиканинг айрим тармоқлари ва районларида мавжуд меҳнат ресурсларидан унумли фойдаланмаслик ҳолати содир этилди. Буни кечириб бўлмайдиган исрофгарчилик дейиш мумкин! Экономиканинг номутаносиблиги, енгил саноат, қайта ишлаш саноати корхоналари, илм-фан натижалари асосида ривожлантириладиган ишлаб чиқариш тармоқлари етарли равишда тараққий этмаслиги бунинг сабаби бўлди. Бинобарин, Қозоғистон экономикасининг хом ашё, ундирма тармоқларини янада юксалтиришни эсдан чиқармай, мана шу соҳаларни ҳам кенгайтириш— жуда муҳим вазифадир.

Советлар мамлакати тараққиётининг диалектикаси ҳам айни шундан иборатдирки, ҳар бир республика Иттифоқнинг моддий ва маънавий бойлигига тобора кўпроқ ҳисса қўшиш орқали ўзининг равнақ топиши учун қудратли омил олади. Қурилишларимизнинг Тенгиз, Экибастуз, Шубаркўл деган янги номларида ҳам Балхаш ва Турксибнинг, кўмир кони, Қарағанда ва Қозоғистон Магниткасининг интернационал руҳи яшаб турибди. Нефть ва газ, электр энергия ва рангли металлар, руда ва қўриқ ғалласи, хуллас Қозоғистоннинг бойлиги ва шуҳрати бўлган нарсаларнинг ҳаммаси аввалгидек дунёда биринчи социалистик давлатни мустаҳкамлашга хизмат қилаверади. Энг муҳим вазифа шундан иборатки, Бутуниттифоқ меҳнат тақсимотида, Совет халқининг интернационал куч-ғайратларида республикамизнинг жўшқин меҳнат мароми тезроқ ва яққолроқ сезилаверсин.

Ленин орденли Жезқазған кон-металлургия комбинатининг маҳсулоти мамлакатимиздагина эмас, балки чет элларда ҳам қадрланади. Комбинатда соф мис олишнинг илғор технологияси йўлга қўйилган, янги техникалар ўрнатилган. Суратда: корхонада Улуғ Октябрнинг 70 йиллиги шарафига авж олган социалистик мусобақа пешқадами, моҳир эритувчи Абубакир Токиров.

Иртишда янги посёлка

Олег Грашин армия хизматидан қайтиб келгач, туғилиб ўсган жойларини танимай қолди. Иртишнинг болаликдан таниш соҳили ўзгариб кетибди. Бу ерда ўртоқлари — Усть-Каменогорск қўрғошин-руҳ комбинатининг металлурглари 14 минг аҳоли яшайдиган микрорайонни қурмоқдалар. Собиқ аскар яна комбинатда ишлай бошлади, ўз уйига эга бўлиш имкониятини олди.

Шаҳар ижроия комитети 200 гектарга яқин яланглikни якка уйлар қуриб олиш учун корхонага ажратиб берди. Барча қулайликлари бўлган уч хонадан беш хоналиккача коттежларнинг беш хил лойиҳаси ишлаб чиқилди. Шунинг учун ҳам ҳар бир киши ўзига тўғри келадиган уйларни танлаб олиш имкониятига эга бўлди.

Ишлар юришиб кетди. Металлурглар куни — 19 июлда бу ерда бирданига юзга яқин оила янги ҳовлиларга кўчиб кирди.

— Бизда уй-жой проблемаси тезлик билан кучайиб борди, — дейди комбинат касаба союз комитетининг раиси В. Михайленко, — металлургларнинг ўзлари бу аҳволдан чиқиш йўлини кўрсатдилар. Марказлашган ҳолда қўшимча ишчи кучи билан уйлар қурилишини кенг қулоч ёйдириш таклиф этилди.

Уй-жой проблемасини ўз қўли билан ҳал этишни хоҳловчилар оз бўлмади. Ҳар бир уй қурувчига имтиёзли қарзлар берилди, харажатларнинг бир қисмини корхона ўз зиммасига олди.

Касаба союз комитети қурувчилик касбини ўрганиш курсларини ташкил этди, техника ажратилишига муваффақ бўлди. Ҳар бир қурувчи корхона омборларидан нақд пулга ғишт, бўёқ, бошқа хил материаллар, асбоб-ускуна сотиб олиши мумкин.

Ҳатто уйга муҳтож бўлмаганлар ҳам бир неча дам олиш кунлари ҳашар уюштириб, ўртоқларига қарашиб юбордилар. Эндиликда комбинатда кадрлар қўнимсизлиги тўхтади дейиш мумкин. Ўтган ярим йилда коллектив уй-жой проблемасини ҳал этиш суръатлари жиҳатидан республикада биринчи ўринга чиқди.

...Ёш оила бошлиғи О. Грашин йўлдан келган ТАСС мухбирини бир оз дам олишга, ўз томорқасида етиштирилган сабзавотлардан татиб кўришга таклиф этди.

— Вақти келиб боғимиз ҳосилга киради, —дейди у томорқасини кўрсатар экан. —Ҳозир энг муҳими —уй томини ёпиб олишдир.

Е. ЗИКИБАЕВ.
Усть-Каменогорск.

* * *

Бизнинг изоҳ: Иртиш қирғоғида металлурглар посёлкасини қуриш Қозоғистон ССРда амалга оширилаётган «Уй-жой—91» программасининг бир қисмидир. Бу программа шу йилнинг 1 январигача навбатда турган ҳар бир оилани беш йиллик охиригача шинам квартира ёки ҳовли билан таъминлашни кўзда тутади.

Юлдузлар сари

Жезқазғандаги Космонавтика музейи коинотни забт этиш тарихининг очиқ китоби бўлиб қолди. Унинг экспозицияси космик давр таваллудининг 30 йиллигига бағишланган. Айни 1957 йил 4 октябрда биринчи совет Ер сунъий йўлдоши юлдузлар сари йўл олган эди. Минглаб экспонатлар орасида йўлдошлар ва орбитал станцияларнинг макетлари, моделлари, шунингдек ҳужжатлар ва фотосуратлар, СССР Космонавтика Федерацияси эсдалик мукофотларининг намуналари бор.

Алоҳида бўлим халқаро экипажларнинг парвози тўғрисида ҳикоя қилади. Катта мис қуйилмаси ана шундай парвозлардан бири — Совет — Монголия халқаро экипажининг парвозидан хотира сифатида қўйилган. Бу — мис қўймаси ҳар икки мамлакат ишчилари мазкур воқеа шарафига маҳаллий кончилик-металлургия комбинатида ўтказган дўстлик металл эритиши чоғида олинган.

Қозоғистонликлар Бойқўнғирни космос қопқаси Жезқазғанни эса космик пристань деб аташади. Бу шаҳар аҳолиси учиш тугаганидан кейин ердан ташқаридаги трассаларнинг кўпгина фазогирларини биринчи бўлиб кутиб олган. Ўттиз тўққиз космонавт учувчи —Жезқазғаннинг фахрий гражданларидир.

Шундай бўлгач, шаҳарликлар Бойқўнғирдаги ҳамма воқеаларга алоҳида эътибор бериб, қизиқиш билан кузатиб бораётганликлари табиий бир ҳолдир. Ватан фани ва техникасининг космик фазони ўзлаштириш соҳасида эришган катта ютуқлари уларга янги-янги куч-ғайрат бахш этади, қайта қуришда танлаб олинган йўл тўғрилигига ишончни мустаҳкамлайди.

А. МАСЛЕННИКОВ.
Жезқазған.

«Каратау» ишлаб чиқариш бирлашмаси маданият саройида ташкил этилган «Олтин дўмбира» халқ ансамбли коллективи [суратда] Улуғ Октябрнинг 70 йиллигига атаб янги «Дўстлик» номли композиция тайёрлади. Бу программадан СССР халқларининг куй ва қўшиқлари ўрин олган. Бадиий ҳаваскорлик коллективи аъзолари ана шу программаларини Жамбул области меҳнаткашлари ҳузурида намойиш этадилар.

Давр белгилари

Томошабинлар билан учрашувлар чоғида: «театрдаги қайта қуриш ишлари қалай!» деган саволни тез-тез эшитиб тураман. Бу саволга очиғини айтиб жавоб бериш қийин. Саҳнани ҳаёт ойнаси деб тўғри айтамиз-у, аммо у бизни секин-аста алдаётганлигини пай қамай қолибмиз. Томошабин билан театр ўртасига ишончсизлик жари тушганлиги сабаби ҳам шунда эмасмикин!

Ана шу жардан ўтиш осон кўчмайди. Репертуар танлашда, кадрлар масаласини ҳал этишда драма коллективларига кўпроқ ҳуқуқ ва мустақиллик берган катта кўламдаги экспериментни опера ва балет театрларига ҳам ёйиш пайти келган кўринади. Бор гапни безамай гапириш иштиёқи бугунги куннинг асосий аломатидир. Қайта қуришнинг бирон ҳарфи ҳам хато бўлмаслиги керак.

АЛИБЕК ДНИШЕВ,
СССР халқ артисти, Абай номидаги Қозоғистон Давлат опера ва балет академик театрининг солисти.

* * *

Бизнинг изоҳ: Қозоғистонда 35 профессионал театр ишлаб турибди, спектакллар қозоқ, рус, немис, уйғур ва корейс тилларида ўйналади.

ОҲАНГЛАРДА ЧИЗИЛГАН СУРАТ

(«САРИ ОРҚА» КУЙИНИ ТИНГЛАБ)

Саид АҲМАД.
Ўзбекистон ССР Халқ ёзувчиси.

Бир дарахтнинг сояси,
Тушгачайин меники,
Тушдан кейин сеники.
АСҚАР ТУҚМАҒАМБЕТОВ.

Радио «Сари орқа» куйини эшиттиряпти...

Дўмбра торларида бу қадар қудрат, бу қадар сеҳр борлигидан ҳайратда қоламан. Торларнинг титроқ садолари бутун борлиғимни ўзига ром қилиб қўйди. Оҳанглар тарихни уйғотиб юбориши мумкинлигини, кўкларда момақалдироқ бўлиб чақмоқ чақа олишини ва ниҳоят қардош халқлар даврасида камол топган бутун бир ўлканинг рангли суратини чиза олишини сира ўйлаб кўрмаган эканман.

Куй гоҳ ошиқ ҳасратидек шикаст шивирлайди, гоҳ чўлларда кўтарилган гирдибоддек сарсари югуради. Сизни хаёллар каби олис уфқда қанотларини таранг ёзган бургут мисоли кўкларга кўтаради. Камон ўқидек югурган кийиклар подаси ёнгинангиздан шамолдек ўтади. Адирга ўрлаган сон-саноқсиз қўйлар суруви кумушранг туманлар билан қоришиб кетади. Қулоқларингизга отларнинг дупури, чавандозларнинг қийқириқлари эшитилиб туради.

«Сари орқа» бугунги Қозоғистонимизнинг оҳангларда чизилган суратига ўхшайди.

Мен «Сари орқа»ни тинглаганимда хаёлларга толаман. Шу куй қанотига осилиб қозоқ дўстларим ҳузурига талпинаман.

Одамнинг табиатга таъсиридан кўра табиатнинг одамга таъсири кучли бўлади, дейишади. Қозоқларнинг бағри кенглиги юртининг кенглигидан бўлса ажаб эмас. Қўшиқлари ҳам, ўланлари ҳам чўлларидек беҳудуд сахий бағридан отилиб чиқади.

Бир китобнинг икки бети
Туташгандир еримиз,
Бир-бировга кундай равшан
Аёнимиз, сиримиз.

Ғафур Ғуломнинг бу ташбиҳи қозоқ билан ўзбекнинг нақадар бир бирига яқинлигини жуда чиройли ифодалаб берган. Ахир бизнинг қозоқлардан поччаларимиз бор, келин аяларимиз бор. Биз бир-биримиз билан чатишиб кетган жондош-томирдош халқмиз.

Тошкентнинг марказидаги кенг, равон кўча Абай номи билан аталиши қозоқ адабиётига бўлган меҳримиз ифодасидир.

Қозоғистоннинг ер ости бойликларини разведка қилишда улкан муваффақиятларга эришган ажойиб геолог олим Каниш Сатпаев билан жаҳоннинг етти мамлакати академиясига фахрий аъзо бўлган бизнинг геолог олимимиз Ҳабиб Абдуллаевнинг оға-инидек қадрдон бўлганини ҳали-ҳали эслаймиз. Бу икки олимнинг геология соҳасидаги ихтиролари Ленин мукофоти билан тақдирланганда кўксимиз тоғдек кўтарилган эди.

Мухтор Авезов ва Ойбек. Ўзбек ва қозоқ адабиётининг бу гигант арбоблари Навоий билан Абай сингари боболаримизни уйғотиб берди. Биз шу сўз санъаткорлари туфайли фахри-ғururимиз бўлган Навоий билан Абай билан кунора суҳбат қурамиз.

Ғафур Ғулом ва Собит Муқонов. Улар бир отанинг болаларидек эдилар. Бирон ҳафта кўришолмай қолсалар, соғиниб бири-бирини қўмсашарди. Ғафур Ғулом Тошкентда кўринмай қолса, Олмаотадан топардик. Собит оғани Тошкент ўзига меҳригиёдек тортиб турарди.

Миртемир ва Абдулла Тожибоев. Бу икки шоирнинг дўстлиги бутун бир адабиётлар дўстлигига айланиб кетган эди. Миртемир қанча-дан-қанча қозоқ шоирларини ўзбекча сайратган эди. Абдулла оға эса ўзбек шоирларининг Қозоғистондаги энг фаол ташвиқотчиси эканлигидан қувониб юрамиз.

Мана шу устозлар бошлаган дўстлик анъаналари ҳалигача давом этиб келади.

Ўзбек ёзувчиси Носир Фозиловни қозоқ адабиёти билан ўзбек адабиёти ўртасидаги кўприк дейишади. Бу тинмагур ёзувчимиз қозоқларнинг ўндан ортиқ романини бизга таржима қилиб берди. Шу хайрли иши учун ўтган йили Қозоғистон ёзувчилар союзи уни Беймбет Майлин номидаги адабий мукофот лауреати деган унвони билан тақдирлади.

Қозоқлардан дўстларим кўп. Бу дўстликка менинг «Келинлар қўзғолони» комедиямни Мухтор Авезов номидаги Қозоғистон Давлат академик театри саҳналаштириши асос бўлди. СССР халқ артисти Собира Майқанова яқин ўн йилдирки, бутун Қозоғистон бўйлаб ўзбек онаси Фармонбиби қиёфасида халқимизга меҳр-муҳаббатини изҳор қилиб келмоқда.

Қозоғистоннинг «Жазуши» нашриёти йилига бир-икки ўзбек ёзувчисининг китобини чиқаради. Ҳамза, Ойбек, Ғафур Ғулом, Абдулла Қаҳҳор, Уйғун, Яшин, Зулфия, Ҳамид Ғулом, Одил Ёқубов, Пиримқул Қодиров каби кўп адибларнинг китоблари катта тиражларда босиб чиқарилди. Ана шу ёзувчилар қатори менинг «Уфқ» трилогиямнинг қозоқ тилида босилишидан чексиз қувонганман.

Куни кеча Олмаотага бориб келдим. Академик театри «Куёв»ни саҳнага қўйди. Артистларнинг ўзбек адабиётига бўлган муҳаббатлари уларнинг ижро этаётган ролларидан шундоққина билиниб турарди.

Бу галги Олмаота сафарида СССР халқ артисти Асанали Ашимов билан бир-икки кун ҳамсуҳбат бўлдик. У Шукур Бурхонов санъатини ниҳоятда қадрлар экан. У Шукур акани буюк артист деб атади. Бундан бир неча йил олдин Шукур ака билан гаплашганимда қозоқ санъаткорлари тўғрисида гап кетиб Шакен Айманов-ни давримизнинг энг забардаст кинорежиссёрларидан бири деб атаган эди.

Яна бир воқеани сира унутолмайман. Ўзбек адабиёти ва санъатининг Қозоғистонда бўлиб ўтган ўн кунлигида қатнашган Ҳалима Носирова энг зарур учрашувлардан кечиб СССР халқ артисти марҳум Кулиш Байсеитованинг қабрини зиёрат қилиб буюк санъаткор хотирасига узоқ вақт бош эгиб турган эди.

Улуғ рус халқи бош бўлиб устозларимиз асос солган дўстлигимиз баҳор чечакларидек беғубор. Бу дўстлик чечаклари ҳазон билмайди. Бугунги қозоқ адабиётининг янги бўғини ўз устозларидан мерос қолган дўстлик эстафетасини давом эттирмоқдалар. Абдужамил Нурпеисов, Ўлжас Сулеймонов, Абиш Кегелбоев, Мухтор Шаханов, Аким Торозий каби етук адабиёт арбоблари ўзбек адиблари билан оға-ини бўлиб ҳамкорлик қилмоқдалар. Устоз Ғафур Ғуломнинг ушбу сатрлари қулоқларимда жаранглаб кетди:

Жаҳон-жаҳон хазиналар
Сахий бу ватандадир.
Менделеев жадвалининг
Бариси бу кондадир.
Қозоқ боши маърифатнинг
Дурраси-ла бойланди,
Чексиз саҳро жавоҳирлар
Сандиғига айланди

Радио эшиттирган «Сари орқа» куйи менга бутун Қозоғистонни кўрсатиб қўйди. Дўстларим билан учраштирди. Саҳроларда кездирди. Тоғларга олиб чиқди. Олатовнинг яшил бағрида хаёлларга толдирди. Куй тинглаб ўтказган ҳаяжонли онларим учун қозоқнинг беқиёс бастакори Қурмонғози хотираси олдида буюк ҳурмат билан бош эгаман.

Саҳифада ТАСС мухбирларининг мақола ва фотоларидан фойдаланилди.

• *Адабиёт ва санъат оламида*

ЎЗ ОВОЗИ БИЛАН

МОСКВА ГАСТРОЛЛАРИ

Тошкентдаги М. Горький номли рус академик драма театри Москвада ижодий ҳисобот бериш учун етти номдаги асарни танлади. Ундан тўрттаси замонавий совет пьесаларидир. Қолганлари — А. П. Чеховнинг «Чайка»си, Д. Вассерманнинг К. Кейзи романи асосида ёзилган «Какку уяси узра парвоз»и ҳамда «Барчаси — юлдузлар» музикали пародия томошасидир. Театр охирги спектаклни гастролнинг расмий программасига киритмаган бўлиб, уни таъбир жоиз бўлса, жамоатчилик асосида кўрсатди.

Гастрол репертуари, умуман театрнинг ҳозирги репертуари труппанинг ва бундан тўрт мавсум олдин унга раҳбарликка келган В. Гвоздковнинг ижодий интилишларини акс эттиради.

Театрнинг позицияси муайян доирадаги драматурглар ижодига берилиш ва мухлислик билан белгиланадики, бу муаллифлар ҳаётнинг драматик тўқнашувларини, инсон ҳаётидаги ўткир конфликтларни дадиллик билан мушоҳада қиладилар. В. Гвоздков ёзувчидан ижтимоий янгиликларни пьесада ижодий тарзда муҳокама этишга таклиф қилишни сўзсиз талаб қилади. Режиссёр томошабин билан ҳозирги ҳаётимизнинг энг асосий масалалари тўғрисида сўзлашишни ҳамма нарсадан афзал кўради. Бунда у одамлар виждонини қийнаётган ва қалбларини тирнаётган муаммолардан ўзини четга олмай ошкора гаплашади.

Гастрол репертуаридаги энг тўлақонли спектаклларадан бири А. Гельманнинг «Зинуля»сини ҳам айнан В. Гвоздков саҳналаштирган. Режиссёр бу ижтимоий драмада нозик-ниҳол ёш аёл тўғрисидаги воқеа-ҳикоятни эмас, балки бошқа нарсани кўрди. Бундай қараганда «Зинуля»даги адолат учун кураш усули оддий, тўғрироғи, ғўрлик нишонасидир. Яъни, тўнканинг устига ўтириб ол-да, катта амакиларнинг тартибни ўрнатишларини кузат, деган хулоса чиқиши мумкин эди. Тўғрироғи, пьесанинг шундай тахминлар асосида талқин этилганлигини бошқа саҳналарда кўрганмиз. Тошкент рус театри эса Сибирдаги қурилишларда рўй берган воқеани очишда ўз тах[illegible]нини таклиф этди. Н. Жа[illegible]кова яратган Зинуля хушбичим, гўзал ёш жувон, айтарли ғўр ҳам эмас, гўл ҳам эмас. Очиғи, уни шундай қилишга мажбур этишди. У ўз атрофида юз бераётган ярамасликлар ва адолатсизликларга ортиқча тоқат қилолмайди. У ўзи танлаган кураш йўли деярли бемаъни эканлигини тушунади. Бироқ бошқа йўл қолмаганди. У ўша йўлларнинг ҳаммасини синаб кўрди. У курашчи ва бу курашда энг сўнгги чораларга ҳам тайёр. Режиссёр актриса олдига қўйган мураккаб вазифани бажаришда санъаткорга ёрдам беради.

Ушбу спектаклда муҳит алоҳида роль ўйнайди. Чунки, қаҳрамонлар юз бераётган воқеаларни шу муҳитда (рассом Н. Свиридчик) ҳис этадилар. Қурилишдаги тартибсизлик Зинуляни бетон тўла машинани керакли объектга эмас, бошқа объектга юборди, деб айблаган шофер Петренконинг алдаши туфайли юз бериши мумкин. Шу муҳит дарҳақиқат юз бериб, у спектаклнинг ўта мураккаб вазифаларни ҳал этишга кўмаклашувчи пластик интермедияларида, оммавий саҳналарида ифодаланади. Режиссёр учун ҳаётий қатлам аввалига Зинуляни қўллаб-қувватлашни истамаган унинг дугоналари билан қиз ўртасидаги можарони тушунтириш учун зарур эди. Яхши шарт-шароитлар яратилмаган ётоқхонадаги саҳналар персонажлар руҳиятида рўй бераётган ўзгаришларнинг кўпини англаб етишга ёрдам беради. Чунки, бу ётоқхонадагилар зич яшайдилар, бир-бирларининг кўз ўнгида бўладилар. Бундай шароитдан фақат «намунали хулқ» туфайлигина қутулиш мумкин. Петренко (В. Баграмов) моддий фаровонликка эришиш учун интилади. Лекин у юлғич ҳам эмас, инсон қиёфасини йўқотган шахс ҳам эмас. Қаҳрамонларнинг ҳар бири, шу жумладан, оила учун алоҳида квартира олишни орзу қилувчи, Зинуляга кўнгил қўйган Фёдор Иванович (В. Цветков) ҳам ўз қадр-қимматини сақлаб қолиш қийин бўлган вақтинчалик турмуш икир-чикирларининг расвогарчилигидан қутулишга интилади. Қўлида раҳбарлик мартабасидан ташқари ҳеч истисносиз барча социал фаровонликлар бўлган бошлиқларга қаршилик кўрсатиш ниҳоятда қийин. Бошлиқлар эса социал фаровонликлар билан ўзларига итоатгўй одамларни мукофотлайдилар. Аксинча қулоқ солмайдиганларни ундан маҳрум қиладилар. Спектаклда вужудга келадиган, О. Зуева (Валя), М. Шамшина (Нина), Н. Баграмова (Клава)ларнинг, юқорида номлари тилга олинган ва тилга олинмаган артистларнинг актёрлик ишларида кўринадиган ижтимоий-психологик руҳият бизнинг ҳозирги ҳаётимиздаги энг ўткир муаммолардан бирини ярқ этиб кўрсатади. Қайта қуришнинг ўзига яраша қийинчиликларини аниқлаб беради. Маълумки, қайта қуриш одамларнинг ижтимоий, социал активлигига боғлиқдир. Ҳозирча тақсимлаш механизмлари (гап уй-жой бинолари ва товарлар ҳақида кетяпти) тўлалигича ишлаб чиқариш раҳбарлари қўлида экан, омманинг ҳақиқий активлигини уйғотишнинг ўзи бўлмайди. Бинобарин, саксонинчи йиллар бошларида ёзилган «Зинуля» В. Гвоздков талқинида замонавий драматурглар нигоҳи тушмаган ҳозирги турмушнинг ҳаётий қатламларини кашф этди. Режиссёр адабий текстни жиддий мушоҳада этиш имкониятларини топди. Очиғини айтиш керакки, бу нарса ҳозирги замон театрларида камдан-кам учрайди.

Табиийки, актёрларнинг ҳаммаси ҳам ўзлари саҳнада яратган образларида ҳаётий тафсилотларнинг энг муҳим, зарур томонларини тўла очиб берди, деб бўлмайди. «Зинуля»да қурилиш «хўжайини» Виктор Николаевич ролини ижро этувчи В. Антонов ўз имкониятларидан самарали фойдалана олмаган. Ҳаётий заминда илдиз отган барча томонларнинг можарога қўшилишини акс эттирувчи спектаклларда эса тўқнашув, айниқса, катта кўламни қамраб олади. Л. Разумовскаянинг замонавий «Ерсиз боғ» трагедия-мелодрамаси ҳақида шундай дейиш мумкин.

Аммо Л. Разумовская ўз пьесасини заминнинг шифобахш кучи тўғрисидагина ёзган эмас. У «илдизсиз» ҳаётнинг ҳалокатга учрашини кўрсатади. Кампир (Т. Аванесянц) қўлида катта қизи Ольга (О. Овчинникова)нинг таъна-маломатларини кўтара олмай чол (В. Цветков) ўлади. Бева Куликов (В. Баграмов) қишлоққа отпускага келган Ольганинг эри, маънавий қашшоқ шаҳарлик Марк (В. Голованов)ни ҳалок қилади. Мелодрамага асос қилиб олинган воқеаларнинг ҳаммасини айтиб ўтиш ортиқчадир. Бироқ режиссёр учун (бинобарин, драматург учун ҳам) исталган дақиқада ярамас эҳтирослар босими остида вайрон бўлувчи энг нозик инсоний муносабатлар тўғрисидаги эски фикрларни исботлаш муҳим эмас. Уларни бошқа нарса: инсон фожеий синовлар орқали, ўлим ва йўқотишлар орқали ўзида эзгуликка интилишни уйғотади, деган фалсафий мушоҳада қизиқтиради. Эҳтимол, инсон ёмонлик кучини синагандан кейингина эзгулик салтанатини англаб етиши тезлашар. Бу дидактик ғоя В. Цветков ва В. Баграмовларнинг чиройли ижросида, умуман ажойиб актёрлар ансамблида тўла-ҳис-ҳаяжон билан ифодаланади.

Режиссёр аниқ ҳаётий реалликни пайпаслаб, ичига кириб бормаган жойларда бу ғоя дабдабали ва яланғоч нутққа айланиб қолади. В. Дозорцевнинг «Номаълум киши билан нонушта»сида шуни кўрдик. Бу спектаклнинг премьераси Москвадаги гастроллар чоғида бўлди. Рассом Старо (В. Цветков) ва унинг натурачиси (Л. Михайлова)ларнинг ўз-ўзларини фош қилиш тарихи гарчи драматург томонидан қизиқарли ёзилган бўлса-да, лекин у интеллектуал театрга хос маълум драматик схемаларни эслатади. Бундай асарни тўлақонли қилиб ижод этиш учун театрдан ниҳоятда катта куч-ғайрат талаб қилинади.

Биз артистлар ва режиссёрнинг потенциал имкониятларини, рассом И. Агурнинг яхши безакларини намойиш қилувчи спектаклни кўрдик. Лекин ундан бадиий завқ ололмадик.

Бу спектакль қаҳрамонлари шиддатли ва муросасиз тўқнашувларга киришадиган пьесаларни яхши кўрувчи режиссёрнинг бадиий қизиқишларини ва интилишини яна бир карра исботлади. В. Гвоздковнинг Тошкентда иш бошлаш учун Д. Вассерманнинг «Какку уяси узра парвоз» пьесасини танлагани ҳам бежиз эмас. Инсон энг мураккаб оғир вазиятларда ҳам, ҳатто жиннихонага тушиб қолганда ҳам ўз қадр-қимматини унутмаслиги лозим. Мана шу ғояни қарор топтириш руҳи спектаклнинг боришини ва артистларнинг ягона мақсад йўлидаги умумий кўтаринкилигини белгилаб берди. Пьесада иккита солист-исёнкор Мак Мэрфи (П. Гаврилов) ва ўз беморларидаги индивидуалликни йўқ қилишга интилувчи шифохона диктатори Рэтчет (Л. Грязнова)дан ташқари спектаклда жуда кўплаб образларнинг, яъни доҳий Ветлу (В. Павленко) ва Хардинг (С. Коноплев)ни, Чезвик (С. Аулов), Мартин (М. Каминский) билан Билли Биббит (А. Фельдшеров)ларнинг ижроси эсда қолади. Режиссёрнинг бу дастлабки иши мана, бешинчи мавсумдирки, ҳақли равишда театр репертуарида сақланмоқда, деб ўйлайман.

Театрнинг бошқа яна бир асари — В. Шукшин асари асосида яратилган «Учинчи хўроз қичқириғига қадар» спектакли ҳам кичик саҳнада беш йилдан бери қўйилмоқда. Режиссёр А. Кузин постановканинг музика раҳбари В. Баграмов (қўшиқлар муаллифи ва Иван тентак ролининг ижрочиси ҳам унинг ўзи) билан бирга Кичик саҳна тўғрисидаги бир қолипдаги кенг тарқалган тасаввурларга зарба берувчи спектакль яратган. Ана шу тасаввурларга кўра, кичик саҳнада фақат чуқур психологик манзараларни намойиш қилиш мумкин экан. Бу қувноқ, шўх, ҳар қандай риёкорлик ва мунофиқликдан холи бўлган спектакль труппанинг юксак музика маданияти борлигини намойиш қилди. Театр ёзувчи билан ҳамкорликда жиддий нарсалар тўғрисида ўйлайди. Яъни, миллий рус маданияти муаммолари тўғрисида, ҳозирги замон ижтимоий онгининг қадр-қиммати тўғрисида фикр юритади. Залда ҳукмронлик қилувчи кўтаринки руҳ томошабинларга маданиятнинг қашшоқланиб қолишига ва ҳар қандай миллий такаббурликка қарши чиқаётган театр позициясини англаб етишга халақит бермайди. Гарчи эртакда кўп нарса ҳақиқатдан йироқ бўлса-да, аммо унинг замиридаги маъно жуда чуқурдир. Мана, театр позицияси.

Тошкент рус драма театри гастролларининг репертуари яқин-яқингача мавжуд бўлган схемаларга зид равишда тузилган. Илгарилари бундай гастроллар пайтида театрлар барча йўналишдаги спектаклларини намойиш қиларди. Энди эса театрлар ўзлари зарур деб ҳисоблаган энг яхши спектаклларини келтиришяпти. Бу, шубҳасиз, ижодий ҳисоботларнинг савиясини ошириши турган гап.

Шу билан бирга, табиийки, театрларнинг Москвада иложи борича кўпроқ хилма-хил асарларни кўрсатишдан иборат ўз манфаатлари ҳам бўлади. Назаримда, А. П. Чехов «Чайка»сининг репертуарга киритилганлиги айнан шу мақсадни — артистларни, аввало Аркадина ролини ижро этувчи Л. Грязновани ва умуман труппанинг классик асарларни ижро эта олиш имкониятларини кўрсатишни кўзда тутган. Бу мақсадни тушуниш керак. Лекин М. Вайл саҳналаштирган спектакль муваффақиятли чиққан, деб бўлмайди. Чехов пьесасидаги турли-туман образларни ўзида муваффақиятли бирлаштирган Д. Данилин сценографияси томошабинларни шоирона муҳитга етаклайди. Бироқ спектакль муаллифнинг фикрларини соддалаштириб юборади. Қаҳрамонларни бачкана қилиб қўяди. Улар ўртасидаги муносабатларни тушуниб етишга кўмаклашмайди. Ўзбошимчалик билан қўшилган саҳналар билан кишини хафа қилади.

Бу ҳам муаммо. Гап конкрет бир спектакль тўғрисида кетаётгани йўқ. Ҳар бир режиссёр ҳам қоқилиши мумкин. Театр классик асарлар устида кўпроқ ишлаши, текстни ўзи хоҳлаганча мослаштирмай, балки унга эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлиши зарур. Мен коллектив бугунги кунда ана шу муҳим иш билан чуқурроқ шуғулланиши керак, деб ўйлайман. Эркин индивидуалликка эга бўлган истеъдодли бош режиссёр олдида, турли ёшдаги иқтидорли артистлардан иборат труппа олдида катта вазифалар туриши даркор. Театрнинг бадиий раҳбарияти буни бошқалардан кўра яхшироқ тушунади, дейиш учун ҳамма асослар бор.

...«Советская культура»нинг доимий ўқувчилари Тошкентдан келган бир мактубни эҳтимол яхши эсларлар. Унда жаҳон ва совет эстрадаси «юлдузлари» шаънига музикали пародия бўлган «Барчаси — юлдузлар» спектаклини кўрган бир томошабин театр артистлари таниқли эстрада хонандаларидан ёзиб олинган фонограмма асосида куйлайдилар, деб ғазабланиб ёзган эди. Имкониятдан фойдаланиб, бу чалғитишни инкор этмоқчиман. Тошкент рус драма театри артистлари бу спектаклда ўзлари куйлайдилар. Лун Армстронгдан тортиб Леонид Утесовгача бўлган барча «юлдузлар» учун ўз овозлари билан куйлайдилар. Бу театрда бошқача ҳам бўлиши мумкин эмас. Негаки, у ҳозирги кунда ўз овозига эга. Афсуски, бундай ҳол бизнинг театр ҳаётимизда кўпам учрамайди.

М. ШВИДКОЙ,
(«Советская культура», 1987 йил 11 август).

Суратда: тошкентлик артистлар (чапдан ўнгга) И. Ерошевский, Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист Н. Сундукова, РСФСРда хизмат кўрсатган артист Г. Яшунский ва Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган артист С. Аулов Москвадаги Пушкин номли майдонда.

Б. Юсупов фотоси (ЎзТАГ).

• *Янги шеърлар*

ШУҲРАТ
Ўзбекистон ССР халқ ёзувчиси

Бахт нима?

Бахт нима! Ёнингда дўстинг борлиги,
Соғинган чоғида интизорлиги!
Бахт нима! Онангнинг ёнган кўзлари,
Умридан миннатдор ширин сўзлари,
Бахт нима! Ҳаётинг ёруғ йўллари,
Йўл узра сўлмаган чаман гуллари.

Бахт нима! Ёрингнинг қайноқ бўсаси.
Галма-гал хўпланган шарбат косаси.
Бахт нима! Мурғакнинг илк бор кулиши,
Соғинган дўстингнинг йўқлаб келиши!
Бахт нима! Қисматинг босганида ғам
Қоядек қилт этмай туролган одам!

Бахт нима! Тинч уйқу, яхши туш кўрмак,
Қардошлар даврасин доим хуш кўрмак.
Бахт нима! Тун ўтиб, отган оппоқ тонг.
Тонг каби нурланиб, порлаб турган онг!

Энг олий бахт эса, шу она тупроқ
Шу она тупроқда барқ урган гулбоғ
Шу боғда яшамоқ гашти бекиёс!
Шу боғда одиминг фахрланиб бос!

Ёш етиб, улғайгач...

Ёш етиб, улғайгач юракнинг кўзи
Узоқни кўради тиниқроқ, яхши
Шу олис йўлларда ҳар айтган сўзи,
Сўз эмас, умрнинг муҳри ва нақши!

Ёш етиб, улғайгач, қалбнинг қулоғи
Кўп олис ерлардан тинглайди нидо.
Бу нидо ҳаётнинг қайнар булоғи,
Ҳаётни сев дейди, бўл дейди фидо!

Ёш етиб, улғайгач юрак ҳислари
Эланиб, товланиб, қаймоқ тортади.
Бу ҳислар умрнинг юлдуз кўзлари,
Йилдан-йил бу кўзлар қадри ортади.

Ёш етиб, улғайгач, юрак дардлари
Аламга кирганча чуқур толади.
Ҳаётни жонидан севганда бари,
Бу хаёл — ўтмишларда қолади!

Айт, нима истайсан шодлигинг учун?

Не қилсам, онажон, бўласан хурсанд,
Не қилсам кўнглингга қайғу чўкмайди!
Айт, қандай орзуга хаёлларинг банд.
Айт, қандай ишларим белинг букмайди!

Тим қора сочингда тола-тола оқ,
Не қилсам қолгани оқармайди, айт!
Не қилсам кўнглингда ёқилиб чироқ,
Ҳаётга боқмайсан тунлари лоқайд!

Не қилсам фронтда жон фидо этган,
Акамнинг ўрнини босаман, она!
Ўшанинг алами сени йиқитган,
Ўшанинг ҳижрони кўзингда, мана!

Уй солиб берайми сойнинг бўйига
Гул экиб берайми боғчанг тўрига!
Кимларни айтайин синглим тўйига,
Атласдан кўрпача солай сўрига!

Ё, олиб берайми бўйнингга инжу
Ё узук солайми бармоғингга, айт!
Не қилсам лабингни тарк этмас кулгу,
Ё қўшиқ айтайми, ўзингга атаб.

Лекин сен ўзингни унутма, она,
Дунёда мен борман, юртим — кенг бағир.
Биз ахир сен учун доим парвона,
Бу олам азали сенингсиз таҳир!

Айт, нима истайсан шодлигинг учун,
Айт нима қилайин сен-чун, онажон!
Токи, сен қайғурма эрта-ю, кечин,
Кўзингга мунаввар бўлсин бу жаҳон!

Ҳар одамнинг ўзи бир қуёш

Ҳар одамнинг кўзи бир қуёш,
Ҳар одамнинг қалби бир денгиз.
Кўзларига тўлса аччиқ ёш
Денгиз қалқиб кетади тенгсиз!

Денгиз қалқиб кўзини очади,
Кўз оламни кўрар мунаввар.
Бу оламдан нелар кечади
Билмас фақат қалби кўр ва кар!

(«Совет Ўзбекистони»нинг навбатдаги сони 15 августда чиқади).

Редактор
Л. ҚАЮМОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

СОВҒАНИ ТОШКЕНТ МАРКАЗИЙ УНИВЕРМАГИ ТОПШИРАДИ

Совға ўз вақтида топширилиши учун ЦУМга мурожаат этилса кифоя. Пойтахтнинг Марказий универмагида ташкил этилган янги хизмат ходимлари буюртмангизга биноан Тошкентда яшайдиган қариндош-уруғларингиз, дўстларингизнинг туғилган куни, тўйи, юбилейига совға танлайдилар ва уни белгиланган куни топширадилар.

Буюртмалар исталган аҳоли пунктидан қабул қилинади.

Мурожаат учун адрес: 700029, Тошкент шаҳри, Ўзбекистон проспекти, 17-уй.

Совға қилинадиган буюмлар рўйхати ва қиймати 33-54-50 телефони ёки хат орқали олдиндан келишиб олиниши керак.

Буюртмалар Тошкент шаҳар Давлат банки конторасидаги «Оперу» 092451204 ҳисоб счетига тегишли сумма ўтказилганидан кейин бажарилади.

Барвақтроқ буюртма беришга ва пул ўтказишга ҳаракат қилинг.

ТОШКЕНТ МАРКАЗИЙ УНИВЕРМАГИ.
«СОЮЗТОРГРЕКЛАМА» БУТУНИТТИФОҚ БИРЛАШМАСИНИНГ ЎЗБЕКИСТОН РЕКЛАМА АГЕНТЛИГИ.

Ўзбекистон ССР Физкультура ва спорт давлат комитети
ЎЗБЕКИСТОН ДАВЛАТ ФИЗКУЛЬТУРА ИНСТИТУТИ
кафедралар бўйича
ВАКАНТ ВАЗИФАЛАРГА
КОНКУРС ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

доцент (фан кандидати, доцент): фалсафа;
катта ўқитувчилар: жисмоний тарбия назарияси ва методикаси, педагогика, гимнастика;
ўқитувчилар: гимнастика, педагогика факультетида енгил атлетика, оғир атлетика, эшкак эшиш.
Конкурс муддати — 1 сентябргача.
Ҳужжатлар қуйидаги адресга жўнатилсин: 700052, Тошкент шаҳри. Новомосковская кўчаси, 2-уй, кадрлар бўлими.

ЎЗБЕКИСТОН ССР АГРОСАНОАТ ДАВЛАТ КОМИТЕТИ
ЎЗБЕКИСТОН ССР ГОССТРОЙИ БИЛАН ҲАМКОРЛИКДА

Республикамиз қишлоқларида бунёд этиш учун кооперативлашган жамоат марказлари лойиҳаларини ишлаб чиқиш юзасидан

ОЧИҚ РЕСПУБЛИКА КОНКУРСИ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Конкурс программаси ва унинг шартлари ҳақидаги справкаларни қуйидаги адресда олиш мумкин: 700078, Тошкент шаҳри, Намойишлар хиёбони, 6-уй, Ўзбекистон ССР Госстройи, қишлоқ қурилиши бошқармаси. Телефонлар: 39-10-97, 44-57-26.

Конкурс лойиҳалари Ўзбекистон ССР Госстройига 1987 йил 30 декабрь соат 18.00 дан кечикмай юборилиши керак.

БУТУНИТТИФОҚ ҚОРАКЎЛЧИЛИК ИЛМИЙ-ТАДҚИҚОТ ИНСТИТУТИ
1987 йил учун
ҚУЙИДАГИ ИХТИСОСЛИКЛАР БЎЙИЧА
АСПИРАНТУРАГА
ҚЎШИМЧА
ҚАБУЛ ЭЪЛОН ҚИЛАДИ

Озуқа экинлари селекцияси ва уруғчилиги (кундузги ва сиртқи);

ўтлоқчилик, қишлоқ хўжалиги ҳайвонларини кўпайтириш, уларнинг селекцияси ва наслини тиклаш (кундузги).

Ҳужжатлар қабул қилинмоқда.

Справкалар учун қуйидаги адресга мурожаат қилинсин: 703023, Самарқанд шаҳри, К. Маркс кўчаси, 47-уй.

Ўзбекистон ССР Қурилиш министрлигининг
БОЛАЛАР УЙИ ТАРБИЯЛАНУВЧИЛАРИ ДИҚҚАТИГА!

15 август соат 17.00 да Тошкент шаҳри, Байналминал кўчаси, 24-уйда

Болалар уйи ташкил этилганлигининг 45 йиллигига бағишланиб,

болалар уйи тарбияланувчиларининг
ТАНТАНАЛИ УЧРАШУВИ ЎТКАЗИЛАДИ
УЧРАШУВГА МАРҲАМАТ ҚИЛИНГ!

• *Тингланг, томоша қилинг*

13 август, пайшанба

Телевидение

МТ-I. 8.00 — «90 минут». 9.35 — «Нега ва нима учун?». 10.05 — Мўъжизасиз-мўъжизалар. 11.00 ва 16.30 — Янгиликлар. 16.45 — Болалар фольклор ансамблларининг концерти. 17.15 — Ҳужжатли фильмлар. 18.00 — «Шаҳар байрами». 18.20 — «Ҳақиқат сабоқлари». 19.05 — Мультфильм. 19.15 — Дунё воқеалари. 19.30 — Иқтисодий билимлар университети. 20.00 — Совет қўшиқларидан концерт. 20.25 — Сиёсий театр. 21.30 — Время. 22.05 — Қайта қуриш прожектори. 22.15 — «34-тез юрар поезд». Бадиий фильм. 23.35 — Дунё воқеалари. 23.50 — Останкино. Сарой-музейда музикали ёз.

МТ-II. 9.00 — Гимнастика. 9.20 — «Ер юзида севги мавжуд экан». Фильм-концерт. 9.50 — Ҳужжатли фильмлар. 10.30 — «Кекса сеҳргар эртаклари». Бадиий фильм, 2-серия. 11.35 — Испан тили. 12.05 — Г. Троепольский. «Оқ Бим, Қора Қулоқ». 12.35 — «Петерс». Бадиий фильм. 14.10 — Скрипка куйларидан концерт. 14.35 — Ульяновск телевидение студиясининг программаси. 15.05 — Янгиликлар. 15.15 — Илмий-оммабоп фильм. 18.35 — Янгиликлар. 18.45 — «Ўқитувчи». Бадиий фильм. 20.30 — Хайрли тун, кичкинтойлар! 20.45 — Л. Тимофеева чалади. 21.00 — Ритмик гимнастика. 21.30 — Время. 22.10 — Қадимий рус қўшиқлари. 22.30 — Футбол. Йўқлама. «Жальгирис» — «Динамо» (К). «Спартак» — «Динамо» (Мн). 23.15 — Янгиликлар.

УзТВ-I. 7.00 — Гимнастика. 7.20 — Салом, кичкинтойлар! 7.30 — Тонгги тароналар. 8.00 — Телефильм. 8.10 — Болалар учун фильм. 17.30 — Янгиликлар. 17.40 — «Бахтли болалик». Фильм-концерт. 18.15 — Мультфильм. 18.25 — «Инсон болаликдан бошланади». 19.10 — Илмий-оммабоп фильм. 19.30 — Ахборот. 19.45 — «Совет турмуш тарзи». 20.30 — Ахборот. 20.50 — «Ер ва диёр тароналари». 21.30 — Время. 22.05 — «Оқ йўл!». Музикали программа. 23.05 — Бугун оламда нима гап?

УзТВ-II. 19.25 — Пионер телетайпи. 19.35 — Телефильм. 20.15 — Реклама. 20.25 — «Спортивний Узбекистан». 20.55 — «Дўстлик маршрутлари бўйлаб». 21.30 — Время. **ФРУНЗЕ.** 22.05 — «Жиноят ва жазо». Спектакль.

Радио

БИРИНЧИ ПРОГРАММА. 8.30 — Меҳнат шарофати. 9.30 — Халқ талантлари концерти. 12.10 — Ишчинома. 13.00 — Малши. 13.30 — А. Бабажанян куйлайди. 14.00 — Қишлоқ хўжалик ходимлари учун эшиттириш. 15.40 — Қаҳрамон пионерлар. 16.00 — Беш йилликнинг меҳнат суръатлари. 18.15 — Ўзбекистоннинг чет эллик меҳмонлари сўзлайдилар. 18.30 — Н. Абдуллаева ва К. Қаюмов куйлайди. 19.20 — Юность Узбекистана. 20.15 — Бахт ва дўстлик қўшиқлари. 20.50 — Халқаро кундалик. 21.00 — Қармоқ. 21.20 — Чорвадорлар учун концерт. 22.30 — Талабларга биноан концерт.

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ
(«Советский Узбекистан»)
Орган ЦК Компартии Узбекистана, Верховного Совета и Совета Министров Узбекской ССР
Издается на узбекском языке

Редакция адреси: 700083, ГСП, Тошкент, Ленинград кўчаси, 32.

Хатлар ва оммавий ишлар бўлими телефонлари — 33-21-43, 32-53-16, 32-53-20, 32-53-21, 33-11-49, 32-54-06.